25me année

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ" ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ	80	Դրշ.
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ	108	»
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ	35	Ֆրf.

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

20 հաս 1 դրուշակ փուլ
1 մեծ ի հաշուով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ارەولك
درعليه دەغلطەدەارەولك غزتەسى ادارەخانەسى

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

(ԷՀԼԻՅԷԹ(*) — Capacité légale)

Անչափահասութիւն, շռայլութիւն, սնանկութիւն, բանտարկութիւն

Ամէն մարդ չի կրնար իրաւագիտական գործառնութիւններ (actes juridiques, մուամէլէի հուգուգիյէ) կատարել: Օրինական գործառնութիւն կը կոչուի ամէն ինչ որով մէկը բանի մը տրուիլը կամ կատարուիլը պահանջող և ուրիշ մը նոյն բանը տալու կամ կատարելու պարտական կ'ըլլայ:

Օրինական գործառնութիւններ կարենալ կատարելու — պահանջող կամ պարտական կարենալ ըլլալու — համար, օրինապէս կարող (էհլ, capable) ըլլալու է: Անոնք որ այս օրինական կարողութենէն զուրկ են, օրինապէս անկարող (incapable) կը կոչուին:

Օրինապէս կարողներու գործառնութիւնները միայն վաւերական են, օրինապէս անկարողներու գործառնութիւնները անվաւեր են, չեղեալ կը նկատուին: Հարկ անհրաժեշտ է ուրեմն ճանչնալ թէ որո՞նք են կարող և որո՞նք անկարող, գիտնալու համար թէ այնինչին հետ ըրած գործառնութիւնին վաւերական պիտի ըլլա՞յ թէ ո՛չ, թէ զայն, ի հարկին, պիտի կրնա՞նք պատասխանատու բռնել թէ ո՛չ:

Սկզբամբ ամէն ոք կարող չէ, և բացառաբար միայն կարգ մը մարդիկ կարգ մը պարագաներու մէջ՝ զանազան պատճառներով անկարող հռչակուած են: Մենք անկարողութեան պարագաները միայն պիտի բացատրենք և ուշադիր ընթերցողը պիտի հասկնայ դիւրաւ թէ այն որ ըստ մեր բացատրութեանց անկարող չէ, կարող է, և հետեւաբար անոր կատարած գործառնութիւնները կատարելապէս վաւերական են: Օրինապէս անկարող են, Ա. Անչափահասներ (սաղիր, mineurs), Բ. Շռայլներ (սէֆիհ, prodigues), Գ. Սնանկութեան վիճակի մէջ գտնուողներ (միւֆլիս, faillis), Դ. Բանտարկեալներ (մահպուս, internés):

Ա.— Ամէն երկրի մէջ Անչափահասութիւնը (հալը սըղար, minorité) օրինական անկարողութեան գլխաւոր պատճառ նկատուած է: Եւրոպական արդի օրէնսգրութեանց գրեթէ ամէնքն ալ սահմանած են անչափահասութեան դադրիլը կամ որ նոյն է չափահասութեան (majorité) սկսիլը ցուցնող որոշ տարիք մը որով կը զանազանուի մէկուն մը կարող կամ անկարող ըլլալը: Այսպէս, օրինակի համար, Ֆրանսացիք, Գերմանացիք, Իտալացիք 21 տարեկանը լրացնելէ առաջ անչափահաս են, կատարած գործառնութիւնին անվաւեր է, իսկ 21 տարեկանը լրացնելէն վերջ, կատարելապէս չափահաս կ'ըլլան ու կատարած գործառնութիւնին վաւերական:

Օսմանեան օրէնսգրութիւնը չափահասութիւնը հաստատող որոշ տարիքի նման դրութիւն մը չէ ընդունած: Ըստ օսմ. օրէնքի, չափահասութիւնը կը հաստատուի արբունքով (պիլուղ, puberté): Ցորչափ մէկը արբունքի չէ հասած՝ իբր անչափահաս անկարող կը նկատուի և արբունքի հասած ըլլալը հաստատելուն պէս անչափահասութիւնը կամ որ նոյն է անկարողութիւնը կը դադրի:

Նկատելով որ ամէն ոք միեւնոյն կազմն ու խառնուածքը չունենալով չի կրնար նոյն տարիքի մէջ արբունքի հասնիլ, օրէնքը հաւանականութիւնները հաշուելով, արբունքի տարիք որոշած է, մանչերու համար 12-15 և աղջկանց համար 9-15 տարեկանը: Ուրեմն 12 տարեկանէն վար ամէն մանչ, ինչպէս 9 տարեկանէն վար ամէն աղջիկ անչափահաս (սաղիր) են և անկարող, իսկ 15 տարեկանէն վեր ամէն աղջիկ և մանչ չափահաս (պալիղ) են և կարող: Մանչ մը 12 տարեկանէն սկսեալ և աղջիկ մը 9 տարեկանէն սկսեալ, որ ատեն որ արբունքի հասած ըլլալու արտաքին յայտարար նշաններ (ալէյմէթ, signes caracteristiques) ցոյց տան՝ չափահաս են, իսկ 15 տարեկանը լրացնող ամէն աղջիկ և մանչ չափահաս կընկատուին, եթէ նոյն իսկ իրենց վրայ չտեսնուին արբունքի յայտարար նշաններ: Արբունքի (9 և 12-15) մէջ գտնուող, բայց տակաւին արբունքի յայտարար նշաններ ցոյց չտուող մանչը կը կոչուի միւրահիգ, և աղջիկը՝ միւրահիգա: Միւրահիգ և միւրահիգա կրնան դատաւորին դիմելով արբունքի հասած ըլլալնին հաստատել և չափահասութեան վկայագիր առնել:

Անչափահասները (սաղիր, mineurs) երկու տեսակ են. Ա. Սաղիրը կայրը միւմէյիզ (mineurs incapables de discernement) և Բ. Սաղիրը միւմէյիզ (mineurs capables de discernement): Սաղիրը կայրը միւմէյիզ կը կոչուի այն անչափահասը որ առեւտուրի մէջ կէս առ կէս կը խաբուի և որ չիտեր չիտար չի կրնար գնում և վաճառում իրարմէ զանազանել. չի կրնար ըմբռնել որ ծախողը ծախածը ձեռքէ կը հանէ, իսկ գնողը գնածին տէր կ'ըլլայ: Այս զանազանութիւնները ընելու կարող անչափահասը կը կոչուի սաղիրը միւմէյիզ:

Թէ՛ սաղիրը կայրը միւմէյիզներու և թէ սաղիրը միւմէյիզներու, ինչպէս և միւս բոլոր անկարողներուն շահերն ու իրաւունքները կը պաշտպանուին մասնաւոր անձի մը կողմէ որ խնամակալ (tuteur կամ administrateur) կը կոչուի: Օսմ. լեզուի մէջ խնամակալը մասնաւորաբար վէլի անունը կ'առնէ՝ եթէ անիկա անչափահասին հայրը, մայրը կամ հօրենական մեծ հայրն է. վասի՝ եթէ առանձինն դուրս անձ մըն է:

Խնամակալ կրնան ըլլալ, 1. Անչափահասին հայրը (վէլի, tuteur légal). 2. Անոր իր մեռնելէն առաջ իբր իրեն յաջորդ նշանակած անձը (վասիի մուխթար, tuteur élu). 3. Անոր իր մեռնելէն առաջ իբր իրեն յաջորդ նշանակած անձը, 4. Անչափահասին մեծ հայրը կամ մեծհօրը հայրը (վէլի). 5. Ասոնց մեռնելէն առաջ իբր իրենց յաջորդ նշանակած անձը. 6. Ասոր իբր իրեն յաջորդ նշանակած անձը, և վերջապէս եթէ ասոնց ամէնքը պակսին, դատաւորը կամ անոր կողմէ նշանակուած անձը (վասիի մէնսուպ, tuteur judiciaire):

Սաղիրի կայրը միւմէյիզները բացարձակապէս անկարող են, անոնց կատարած բոլոր գործառնութիւնները առանց բացառութեան անվաւեր կը նկատուին, եթէ նոյն իսկ անոնք իրենց խնամակալին գիտակցութեամբ ու արտօնութեամբ կատարուած ըլլան:

Սաղիրի միւմէյիզներու անկարողութիւնը նուազ բացարձակ է. ասոնք կրնան նոյն իսկ առանց իրենց խնամակալին արտօնութեան կատարել այն բոլոր գործառնութիւնները որոնց մէջ նիւթական ապահով շահ մը ունին, ինչպէս մէկէ մը նուէր առնել: Իսկ այն բոլոր գործառնութիւնները, որոնցմէ յայտնի կերպով նիւթապէս կը վնասուին, չեն կրնար կատարել նոյն իսկ խնամակալնուն արտօնութեամբ, ինչպէս մէկու մը նուէր տալ: Գալով այն գործողութեանց, որոնց մէջ շահը կամ վնասը բացայայտ չերեւար առաջուց, զանոնք կրնան կատարել խնամակալնուն արտօնութեամբ միայն. ինչպէս, բան մը ծախել, կամ գնել եւայլն:

Սաղիրի միւմէյիզները երբ մտացիութեան յայտնի ապացոյցներ տան, կրնան փորձի համար իրենց խնամակալին կողմէ իբր չափահաս գործելու արտօնուիլ (սաղիրի մէէզուն, mineures émancipés): Այս արտօնութիւնը (մէէզունիյէթ, émancipation) կրնայ ընդհանուր կամ մասնակի ըլլալ, այսինքն ամէն կարգի գործառնութիւն կատարելու կամ այսինչ դասակարգի գործառնութիւնը կամ գործառնութիւնները միայն կատարելու տրուած ըլլալ: Խնամակալը այսպէս սաղիրի միւմէյիզին գործելու արտօնութիւն տալէ վերջ, կրնայ այդ արտօնութիւնը ետ առնել, երբ փորձին անյաջող ելլելը տեսնէ: Արտօնութիւնը ինքնին կը ջնջուի խնամակալին մահուամբ, և ցորչափ նոր խնամակալը նախկին արտօնութիւնը չհաստատէ, սաղիրի միւմէյիզը, ըստ առաջնոյն, անկարող կը նկատուի:

Երբ դատաւորը տեսնայ որ սաղիրի միւմէյիզ մը օգտակար ու շահաւէտ գործողութիւններ ընելու կարող է, բայց խնամակալը զայն չուզեր արտօնել, ինք կրնայ այդ արտօնութիւնը տալ, և այլ ևս խնամակալը չի կրնար այս արտօնութեան դէմ ելլել: Դատաւորին տուած արտօնութիւնը ետ կ'առնուի նոյն դատաւորին կողմէ և անկէ վեր գտնուող դատաւորին կողմէ միայն:

Երբ անչափահաս մը չափահաս ըլլայ, անիկա չի նկատուիր տակաւին իբր ըստ ամենայնի կարող: Օրէնքը կը պատուիրէ խնամակալին՝ անչափահասի մը ունեցած ինչքերը չափահաս ըլլալուն պէս չյանձնել անոր, այլ սպասել որ անիկա բանաւորութեան տարիքը (սինի րիւշտ = âge de raison) թեւակոխէ: Բանաւորութեան տարիքը թեւակոխած կը նկատուի, երբ տեսնուի որ անիկա ամէն բանի մէջ իբր կատարեալ մարդ կը խորհի և կը գործէ(*):

Երբ խնամակալ մը իր պաշտպանութեան յանձնուած անչափահասին՝ չափահաս ըլլալուն պէս, առանց անոր կատարեալ բանաւորութեան տիրացած ըլլալու ապացոյցներուն սպասելու, անոր յանձնէ բոլոր ինչքերը և երբ այս ինչքերը փճանան կամ ո և է վնաս մը կրեն նոր չափահասին խակութեան կամ անփորձութեան երեսէն, խնամակալը կը տուժէ այդ վնասը ամբողջ հատուցանելով, ժամանակէն առաջ ինչքերը յանձնած ըլլալուն համար:

Նոր չափահասութեան հասնողի մը բանաւորութեան տարիքի ալ հասած ըլլալու այս պահանջքը իր ինչքերը ամբողջապէս կարենալ տնօրինելու համար է միայն. ապա թէ ոչ, չափահասութեան հասնողի մը այդ թուականէն սկսեալ կատարուած բոլոր գործառնութիւններն ու յանձնառութիւնները որոնք խնամակալին քով իբր պահ գտնուած ինչքերուն հետ առնչութիւն չունին, կատարելապէս վաւերական կը նկատուին:

Բ. Շռայլութիւնը (սէֆէհ, prodigalité) ևս կրնայ անկարողութեան պատճառ մը ըլլալ: Շռայլ (սէֆիհ, prodigue) կը կոչուի այն չափահասը որ իր ունեցածը կը մսխէ անխելքօրէն և որ պիտի փճանայ եթէ այդպէս շարունակէ: Դատաւորը կրնայ ուղղակի իր կողմէ կամ իրեն եղած դիմումին վրայ յատուկ վճռագրով անկարող հռչակել շռայլը: Նոյն պարագային, սակայն, դատաւորը միայն կրնայ շռայլին խնամակալ ըլլալ (վասիի մէնսուպ) և ոչ երբեք անոր ծնողքը կամ ուրիշ անձ մը: Անկարող հռչակուած շռայլի մը այդ թուականէն սկսեալ բոլոր գործառնութիւնները սկզբամբ անվաւեր կը նկատուին թէև՝ բայց դատաւորը կրնայ զանոնք վաւերացնել, եթէ շռայլին համար օգուտ մը, շահ մը տեսնէ: Շռայլին ապրուստին համար դատաւորը ռոճիկ մը կը յատկացնէ անոր. եթէ շռայլը այս ռոճիկէն դուրս, ապրուստին համար դրամ փոխ առնէ, դատաւորը կը քննէ թէ ապրուստի տեսակէտով այդ փոխառութեան անհրաժեշտ պէտք կա՞ր թէ ոչ. եթէ այո՛, այդ դրամը կը վճարէ, եթէ ո՛չ, ապրուստի համար յատկացուած ռոճիկի գումարէն վար կ'իջեցնէ զայն: Դատաւորը կրնայ նոր վճռագրով շռայլին անկարողութիւնը դադրեցնել երբ տեսնէ որ անիկա զգաստացած է, ծախսերուն մէջ կարգ կանոն, խելք դնել սկսած է: Անկարողութեան դադարմամբ շռայլը վերստին կատարելապէս կարող կը նկատուի և իր բոլոր գործառնութիւնները ըստ առաջնոյն վաւերական կ'ըլլան:

Գ. Սնանկութիւնը (իֆլաս, faillite) և Դ. Բանտարկութիւնը (հապս, internement) ևս անկարողութեան պատճառներ են: Սնանկը՝ սնանկութեան յայտարարուած թուականէն մինչև սնանկութեան վերջ գտնելը և բանտարկեալները՝ բանտարկութեան վճռոյն թուականէն մինչև ազատ արձակումը, իբր սաղիրը կայրը միւմէյիզ կատարելապէս անկարող են և անոնց այդ միջոցներուն կատարած գործառնութիւնները բացարձակապէս անվաւեր են: Ասոնց ալ շահերն ու իրաւունքները կը պաշտպանուին խնամակալներու կողմէ, որոնք սնանկութեան մէջ մասնաւորաբար սէնտիք (syndic) անունով կ'որակուին:

Օրինական կարողութենէ զուրկ եղող այս բոլոր անձերը արգիլեալ (մահճուր, interdit) կը կոչուին: Անչափահասները ըստ ինքեան արգիլեալներ (զաթէն մահճուր, interdit légale) են: Շռայլները, սնանկները, բանտարկեալները, վճռով արգիլեալ (հիւքմէն մահճուր, interdiction judiciaire) են. այս վերջինները անկարող չեն նկատուիր և իրենց գործառնութիւնները անվաւերութեան չեն դատապարտուիր, ցորչափ յատուկ վճռագրով անոնց անկարողութիւնը չէ վճռուած:

ԱՐՄԵՆԱԿ ԻՆՃԻՃԵԱՆ
(Փաստաբան)

(*) Մէճէլլէ, յօդուած 941—1002 և 392—395:

(*) Ի պաշտպանութիւն որբերու, օրէնքը մասնաւորաբար կը տրամադրէ որ անոնք 20 տարեկանէն առաջ բանաւորութեան տարիքի հասած չի նկատուին. դատաւորը չի կրնար 20 տարեկանէն առաջ զանոնք բանաւորութեան հասած հռչակել: 20 տարեկանը չլրացուցած որբերը չեն կրնար ուրեմն իրենց հօրենական կամ մօրենական ընչից տէր դառնալ:

ԿԵՍ-ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ

ՎԱՐՈՒԺԱԿԵՐՊԸ

Այս կէտը աչքի առջև ունենալով, եթէ դիտենք մարդոց բոլոր դասակարգերուն վարուելակերպը, պիտի տեսնենք թէ կան ոմանք որ մտերմանալու համար առիթի կը սպասեն, իսկ ուրիշներ առիթը իրենք կը ստեղծեն:

Առաջինները, շատ անգամ իրենց բոլոր կեանքին մէջ, չափազանց վերապահեալ, քաշուած ու ճգնիմ կեանք մը կը վարեն: Խեղճերը բնութեան դատապարտելիք միթամներէն սխալ ազդեցութիւն կրեր են: Մեծ մասը անգիտակցաբար և մնացածները գիտակցաբար շատ ուշադիր են իրենց լեզուին, նայուածքին, իրենց ամէն մէկ շարժումներուն, որպէս զի չըլլայ թէ ո և է կերպով մը մէկը վշտացնեն: Ասոր այս չափազանցութիւնը պատճառ կ'ըլլայ շատ անգամ յօժարելու մտերմանալու առիթէն որ կարելի էր թէ իրենց կեանքին լաւագոյն ուղղութիւն մը տար:

Վերջինները ասոնց հակապատկերը կը ներկայացնեն: Ասոնք չեն կրնար առանձին կենալ, պէտք է որ շարունակ ուրիշներուն հետ խօսին ու ելլեն, ինչ որ իրենց ճշմարիտ կը թուի ազատ համարձակ երեսին կը զարնեն: Ասոնք ալ կարծես յարաբերութիւններու մէջ երջանկութիւն կը գտնեն:

Արդ, տղայ հասակներու համար ուշադիր և կղզիացած կեանքը չի կրնար օգտակար ըլլալ: Դպրոցները, մանաւանդ գիշերօթիկ դպրոցները, ուր աշակերտները պատեհութիւն ունին գիշեր ցերեկ միասին տեսնելու և իրարու մօտ գտնուելու, աւելի առիթներ կը ներկայացնեն իրենց՝ զիրար ճանչնալու, գնահատելու. այսպէս անոնք իրենց ծաղիկ հասակներուն մէջ կ'իւրացնեն ի հարկին խորհրդանիշ և միեւնոյն միամիտ բնութիւն մը, երբ աշակերտը մէկը հակէ անոնց վրայ, բարի հօր մը և առաքինի ընկերի մը պէս:

Աշակերտները իրարու կենցաղավարութեան վերաբերեալ բաներ կրնան սորվեցնել, առաքինութեան ու աղտոտութեան դասեր կրնան տալ իրարու. հոն ծայր աշխատասիրութեան, անկեղծ քաղաքավարութեան, ընկերասէր՝ եղբայրսիրութեան, դուռը՝ խոնարհութեան գործնական ու ազդու դասեր կուտայ ու դասեր կ'առնէ:

Ուրեմն, ոչ մնալու է աշակերտներուն ներքին ու ընկերական կեանքը, ոչ ալ զանոնք կաշկանդելու է վախնալով խիստ կանոններով, հապա զանոնք ազատ ձգելու է ընտրուած մէկու մը հսկողութեան տակ: Տղայ-հասակներու զարգացումին համար բնական օրէնքներ կան արդէն, բայց եթէ հսկող ու խոհեմ միտք մըն ալ խառնուի այս օրէնքներուն, բարոյական արդիւնքը կը բազմապատկուի առանց վնասի:

Ասկէ առաջ գրած յօդուածովս դըպրոցական ծրագիրներուն մէջ մուծուած պակաս մը ցուցուցած էի և ակնարկած էի թէ ընտրուած անձ մը պէտք է կրթական հաստատութիւններու մէջ, որուն պաշտօնը միակ գործը ըլլալու է աշակերտներուն ներքին կեանքը, և որուն վրայ անհրաժեշտ տեսնուելու են հետաեւ հօր մը խնամքը և բարի ու առաքինի ընկերի մը սէրը: Ահա այս յօդուածովս ալ բան ուզեցի ընդհանուր առումով թէ այդ մեր փնտռած դաստիարակը ուշադրութեամբ ստանալու է աշակերտներուն վարուելակերպը: Ուրիշ անգամ աւելի մանրամասն պիտի գրեմ թէ ինչպէս այդ անձը նկատողութեան առնելու է աշակերտներուն իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւնը, անոնց ուսուցիչներուն հետ ունեցած դասաւորանին և արտաքին յարաբերութիւնները, իրենց ծնողքներուն հանդէպ բռնած ընթացքը, անոնց ներկայ բարոյական ու նիւթական կացութիւնը և թէ դպրոցական շրջանը աւարտելէն վերջ ինչ ասպարէզ պէտք է ընտրեն, եւայլն:

ԳԷՈՐԳ ԶՕԼԱՔԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՊԱՅՔԱՐԸ Պ. ՏԵՐՆՊՈՒՐԿԻ ԵՒ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԻՋԵՒ

Գերմանիոյ Ռայխսթագի մէջ գաղթային խնդիրներու վրայ բացուած վիճաբանութիւնը երկուշաբթի օրը (ինչպէս գրեցինք երէկուան Վերջին Լուրերու բաժնին մէջ) այնպիսի բուռն հանգամանք մը առաւ որ ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ, վասն զի գաղթային նոր վերատեսուչը՝ Պ. Տէրնպուրկ պարզապէս պայքարել սկսաւ կեդրոնի կուսակցութեան դէմ, որ մեծ ազդեցութիւն ունի բոլոր Գերմանիոյ մէջ: Պերլինի լրագիրները երեքշաբթի օրուան իրենց թիւին մէջ Ռայխսթագի առջի օրուան նիստին նկարագրութիւնը ընելով ներքին տագնապի մը հաւանականութեան վրայ կը խօսին: Պ. Տէրնպուրկ շատ յուզուեցաւ կեդրոնի կուսակցութեան պետ Ռէօրէնի գործածած լեզուէն և կուսակցական ըմբռնումներու համար ըսաւ թէ ինք պիտի սորվեցնէ պայքարը ծախել և այս բանին պատասխանատուութիւնն ալ ինք կը ստանձնէր. յայտնի էր թէ ամբողջ Ռայխսթագը, բնականաբար կեդրոնին դէմ, համակրական ցոյցեր պիտի ընէր իրեն: Այս ցոյցերուն մասնակցեցան նաև լիպէրալները և սօցիալիստները կուսակցութիւնները, որոնք սակայն նախապէս իրենց կարգին սուր դիտողութիւններ ըրած էին գաղթային վարչութեան դէմ: Բայց տեղի ունեցած այդ ցոյցերը, գաղթային նոր վերատեսչին դէմ ըլլալէ աւելի, կեդրոնին դէմ ուղղուած էին, որու հետ այնչափ խիզախ պայքարելու քաջութիւն ցոյց տուած էր Պ. Տէրնպուրկ: Բայց անգամ մը «պալատին ծոցուելէն» ետքը խնդիրը Տէրնպուրկ և Ռէօրէնի միջեւ չպիտի մնայ և անձնական սահմաններէ դուրս պիտի ելլէ: Գլխաւոր խնդիրը այն է թէ դահլիճին և կեդրոնին միջեւ յարաբերութիւնները երկուշաբթի օրէն ի վեր փոփոխութիւն մը կրեցի՞ն թէ ոչ. եթէ այո՛, ուրեմն Գերմանիոյ ամբողջ ներքին քաղաքականութեան մէջ երկուշաբթիէ ի վեր շատ կարեւոր դէպք

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

ԺՈՐԺ ՕՀՆԷ

Գեղանի Կոմսուհիի Մը Արկածները

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԳԱՅԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Բ.

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆԻՆ ՄԱՀԸ

Այո՛, հեղեղատին սարսափը դիակ մը կար, անհելի անկումէ մը ջախջախուած: Աննշմար յարաճուն թիւով աղուէններ օդին մէջ կը պտուտքէին, մօտալուտ որսի մը յոյսով խրախուսուած... Եւ այդ մահուան ինք կոմսուհին պատճառ եղած էր:

Սիւզան դղեակին բակէն անցած ատեն հանդիպեցաւ սպասաւորներու, որոնք զարմանքի շարժում մը ըրին: Կոմսուհիին վրդովեալ վիճակը և տժգունութիւնը անոնց ուշադրութիւնը գրաւած էին: Այդ արիւնալից տեսը արհաւիրքի նշան մը ձգած էր իր վրայ:

Մանկամարդ կինը ներս մտաւ: Հիմա կ'աճապարէր առանձին մնալ, հեռու այն աչքերէն, որոնցմէ կ'ուզէր խուսափիլ, որովհետև անոնց մէջ կը կարծէր կարդալ իր գործած սպանութեան ոճիրը:

Եւ յանկարծ ինքզինքը գտաւ ամուսնոյն առջև:

Իր յուզումը այնքան մեծ եղաւ որ դանդաչեց, ձեռքը սրտին տանելով:

Ցետոյ մրմնջեց.

—Դո՛ւք էք... Ա՜հ ո՛րքան երջանիկ կը զգամ ինքզինքս, որչափ ատենէն առաջ վերադարձած ըլլալնուդ համար, որովհետև ձեզի ըսելիքներ ունիմ:

Կոմսը բացաւ փոքր սրահի մը դուռը և ցուրտ շեշտով մը ըսաւ.

—Ներս մտէք, կ'աղաչեմ: Արդարեւ, խօսելիքներ ունինք:

Վարագոյրները վեր առաւ կոմսը, որոնք ցերեկը արեւուն դէմ պաշտպանած էին սենեակը: Պայծառ լոյս մը ներս թափանցեց ու երկար ատեն Բրուա-Վիթրէի կոմսը լռիկ դիտեց իր կինը:

Ապահովաբար յանցաւոր կը նկատէր կինը: Կարելի՞ էր տարբեր կարծիք մը ունենալ: Կոմսուհին չէր համարձակէր աչքերը վեր առնել: Իր վրայ ամէն ինչ ի յայտ կը բերէր գործուած յանցանքը. այլայլած դիմագիծերը և աճապարանօք շտկըրտուած հագուստները. նաև զգացած սոսկումը ի տես ամուսնոյն զոր կը յուսար հետեւեալ օրն իսկ տեսնել: Ներան սարսափը փռուած դիակին տեսիլը աչքին առջեւէն չէր հեռանար և մտածումը միշտ անով պաշարուած էր: Խեղճ Սիւզան ըմբռնեց այսպէս ըլլալը և սա հարցումը ըրաւ մտքին.

—Միթէ տեղեկութիւն ունի՞ անցած դարձածէն:

Ինչպէս պիտի կրնար ամուսնոյն բացատրել իր հոգեկան տուայտանքը: Ինք որ մտադրած էր սիրելի ամուսնոյն քով փութալ՝ ծանուցանելու համար որ պիտի իրականանար երկուքին մնացած երազը երկար ատենէ ի վեր, հիմա նոյն իսկ չէր համարձակէր խօսիլ: Սիւզանի շրթունքները կծկուած էին սոսկումէ, որովհետև յղի ըլլալուն աւետիսը առնելէ քիչ յետոյ սպանութիւն մը գործած էր:

Ու կը սպասէր իր հարցաքննութեան, դատաւորի մը առջև գտնուողի մը պէս:

—Սիւզան, մեր կեանքը երջանիկ էր և վստահութիւնը կը տիրէր մեր միջև... Կարծեմ ինծի դժգոհ ըլլալու շատ պատճառներ չէք ունեցած, որովհետև միշտ փափագած եմ ժպիտ մը տեսնել ձեր շրթունքներուն վրայ և աչքերուն մէջ: Դուք ալ միշտ ուրախութիւն պատճառած էք ինծի... Այսօր, Սիւզան, մտահոգ ու տխուր եմ, և ձեր տալիք բացատրութեանցդ կը սպասեմ, որոնցմէ կախում ունի մեր երջանկութիւնը... Եթէ վարանիք այդ բացատրութիւնները տալու, ամէն ինչ վերջացած պիտի ըլլայ մեր միջև... Եւ այնպիսի բացատրութիւններ տո՛ւէք որ հաւատ ընծայեմ, եթէ կ'ուզէք որ քիչ մը հանդարտի հոգիս, որ սոսկալի տառապանքներու մատնուած է...

—Ձեզ հասկնար թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, բարեկամս, ըսաւ Սիւզան տկար շեշտով:

Կոմսը հառաչեց: Կը սպասէր այդ սուտին: Կանխատեսած էր զայն:

—Սիւզա՛ն, ի՞նչ ըրած եմ ձեզի որ ա՛լ եւս չէք սիրեր զիս:

Վիշտի ու ազնուանքի շարժումով մը իրարու միացուց ձեռքերը, մրմնջելով.

—Բայց կը սիրեմ ձեզ, բարեկամս, և երբեք այսքան սիրած չեմ...

Կոմսին դէմքը ա՛լ աւելի կը մթագնէր և աչքերը սպառնական շող մը արձակեցին:

—Ինչո՞ւ համար այդքան այլայլած էք, ինչ է պատճառը այդ անբացատրելի յուզման և տակնուվրայութեան:

—Ոտքս սահեցաւ և քիչ մնաց որ կորսուէի մառանէի Սօ-տիւ-Բիքի մէջ, հոն ուր, ինչպէս գիտէք, վտանգաւոր անցք մը կայ... Ձիւղերու կառչեցայ խոլոյն, բայց շատ վախցայ, այնպէս որ կրած յուզումս հանդարտած չէ դեռ...

—Ի՞նչ գործ ունէիք այդ ամայի տեղը:

—Կառքը ձգած էի աւելի վարը, փափագելով հետիոտն շարունակել ճամբան... կը սիրեմ հովտին այդ վայրը, ամայի ու վայրի ըլլալուն համար...

—Մինակ չէի՞ք հոն...

Կոմսուհին սարսռաց: Անտարակոյս ուրիշ ատեն բնաւ չպիտի պատասխանէր այդպիսի հարցումներու, որոնք իր հպարտութիւնը պիտի վիրաւորէին: Բայց յանցաւոր կը զգար ինքզինքը, ոճիր մը գործած ըլլալուն համար, առանց մտքէն անցընելու թէ ամուսնական անհաւատարմութեան յանցանքով կ'ամբաստանէին զինքը: Ու ինքզինքը կը պաշտպանէր:

—Մարդ չտեսայ հոն: Որո՞ւ կրնայի հանդիպիլ:

—Անոր, ձեզի ընկերացող ձիադարմանը, նշմարած է ժէրօմը, որ կը ջանար անտառին մէջ ծածկել իր ներկայութիւնը: Ձեր ճամբուն վրայ չտեսա՞ք զանի: Ձեզի չէ՞ր սպասեր միթէ:

—Ո՛չ, ըսաւ Սիւզան դողալով... ինչո՞ւ համար ինծի պիտի սպասէր:

Զրպարտութիւնը կոմսին շրթունքներուն վրայ էր... Սիւզան մօտեցաւ, ձեռքերը բռնեց, ու անոր վրայ ծռելով սա անողոք խօսքը արտասանեց, որ այնքան խորապէս վիրաւորեց մանկամարդ կնոջ սիրտը. «Որովհետև այդ մարդը ձեր սիրահարն էր»:

Ո՛չ, կարելի բան չէր: Այդ ամբիծ կինը չէր կրնար պարտիլ այդքան անամօթ տարք մը: Կոմսը հազիւ կրնար ինքզինքը զսպել, մոլեգին կատաղութեան և սրտին մէջ յուզուող ընդվզումին միջև տարուբեր, որ կ'աղաղակէր սրտին խորէն. «Կը սխալի՛ս: Սիւզան կը սիրէ՛ քեզ»:

—Անկեղծ եղէք... գիտցած եմ թէ մարդ մը ինկած է ձեր ետեւէն... յաճախ իրարու դէմ գտնուած էք... նամակ գրած է ձեզի... Իր խոստովանութիւնները ընդունած էք... և տակաւին երէկ... Գետակը չէ ջնջած ամէն բան... կարդացէ՛ք սա նամակը, որ ձեզի պիտի յիշեցնէ թէ այսօրուան համար ժամադրութիւն կուտար ձեզի...

Ու կնոջը երկարեց նամակին այն կտորը որ Նաթալի կողմէ ազատուած էր գետակին մէջէն: Սիւզան ճանչցաւ:

—Ուրեմն չտեսա՞ք ժէրօմ Մարգըրոն:

—Ո՛չ:

—Կ'երդնո՞ւք:

Եթէ տեսած ըլլալը խոստովանէր, հարկ պիտի դառնար պատահած տեսարանը խոստովանիլ, սպանութեան արարքը ինքզինքին վերագրելով... Գայթակղական պիտի ըլլար այդ բանը... Երբեք յանձն չպիտի առնէր այդպիսի գայթակղութեան առարկայ մը դառնալ...

—Կ'երդնում, ըսաւ կոմսուհին:

Զարմանալի՛ բան. իր յուզումը կը փարատէր իր դէմ եղած որոշ ամբաստանութեան հանդէպ: Ուրեմն կատարուած սպանութեան վրայ չէր դառնար խնդիրը: Ուրեմն ո՛չ ոք տեսած էր զինքը այն չանթահարիչ պահուն, երբ մահուան գիրկը մղած էր թշուառականը, արդար պատիժը տալով անոր: Ի՞նչ բանէ կրնար վախնալ այնուհետև և ինչ պիտի ըլլար հետևանքը այդ ամէնուն: Կոմսին նախանձը՞... Մէկ բառն իսկ բաւ պիտի ըլլար զայն ցրելու...

(Շարունակելի)

մը տեղի ունեցած կը համարուի։ Եթէ կեդրոնը, ինչպէս տարիներէ ի վեր ամէնէն ազդեցիկ կուսակցութիւնն էր Գերմանիոյ մէջ, վերստին սկսի յարձակողական դիրք մը բռնել դաշնիքին դէմ, այն ատեն Գերմանիոյ մէջ ամբողջ ներքին քաղաքականութիւնը իր հիմէն կը փոխուի եւ այդ վիճակին հետեւանքները գուշակել շատ դժուար է։ Պիւլով իշխանին այն խօսքը թէ «այլեւս ներքին տագնապ չի կայ», պիտի չունենայ իր գոյութիւնը։

Պիւլով իշխանը երկուշաբթի օր, կեդրոնին եւ գաղթային նոր վերատեսուչին միջեւ բուռն ընդհարում մը տեղի ունենալը գուշակելուն համար էր թերեւս որ բացակայ էր Ռայխսդագի նոյն օրուան նիստէն։ Եւ գաղթային վերատեսուչն ալ կեդրոնին կողմէ իր դէմ մղուած բուռն պայքարին մէջ առանձին եւ թերեւս անկարող մնալն զգալուն համար էր որ շարունակ կը յայտարարէր թէ ամէն վայրկեան պատրաստ է հրաժարելու։ Սակայն չի կարծուիր որ Պիւլով իշխան զայն առանձին թողու եւ թերեւս գաղթային խնդրոց վիճաբանութեան շարունակութեան մէջ կարեւոր յայտարարութիւններ ընէ։ Պիւլով իշխան իրեւ իր մարդը ներկայացուց գաղթային նոր վերատեսուչը Ռայխսդագին։ Այս պատճառաւ կը վախցուի որ հաւանական տագնապը աւելի ուժգին ըլլայ եւ լոկ գաղթային վարչութեան վերաբերեալ վիճաբանութեանց սահմանէն դուրս աւելի սուր հանգամանք մը առնէ՝ այսինքն տագնապ մը, որ Բօտսդամի տագնապէն աւելի ծանր, գաղթային նոր վերատեսուչին անձէն հեռու աւելի կարեւոր խնդիր մը առանցք ունենայ իրեն։ Եթէ կեդրոնը իր նախկին պայքարող դիրքը վերստին ձեռք առնէ, շատ կարեւոր հակառակորդ մըն է դաշնիքին դէմ։ Դիպուածը այնպէս բերաւ որ այսօր, ինչպէս կը գրեն Պերլինի թերթերը, շատ լուրջ ու սպառնալից խնդիր մը վիճաբանութեան պիտի դրուի Բրուսիոյ Երեսփոխանական Ժողովին մէջ, դաշնիքին եւ կեդրոնին միջեւ։ Պիւլով իշխանին համար շատ անհաճոյ զուգադիպութիւն մը պիտի ըլլայ այդ խնդրոյն վիճաբանութեան դրուիլը, ինչպէս կը գուշակուի։ Ռայխսդագի երկուշաբթի օրուան նիստը վերջացաւ գաղթային վերատեսուչին համար համակրութեան արտայայտութեան ցոյցերով, եւ որուն մասնակցեցան ամէն բեմերէն։ Այդ ցոյցերուն մասնակցեցան նաեւ գաղթային վարչութեան թշնամիները, եւ այս՝ հակառակ գաղթավայրերու մէջ տեղի ունեցած կարգ մը անգթութեանց վրայ լսուած նոր յայտնութիւններուն. հետեւաբար, ինչպէս բնիկ, այդ ցոյցերը իբր գնահատում մըն էին Տերնպուրկի կարողութեան, եւ հետեւաբար կեդրոնի զօրաւոր կուսակցութիւնը գրգռելու պիտի ծառայէին։ Այս ցոյցերը կառավարութեան ներքին ընդհանուր քաղաքականութեան դէմ եւ դաշնիքին կողմէ կեդրոնին դէմ շարունակ ցուցուած անտարբերութեան համար ալ խայթիչ հանգամանք մը ունին։ Ուստի Ռայխսդագի երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ տեղի ունեցած դէպքերուն պատճառաւ յառաջ գալիք տագնապալի կացութեան պատճառը այդ ցոյցերը պիտի ըլլան։ Հիմա քանի որ խնդիրը ներքին քաղաքականութեան ընդհանուր վիճակին վրայ է, աւելի հետաքրքրական հանգամանք մը կ'առնեն գաղթային գործերուն վրայ տեղի ունենալիք վիճաբանութիւնները, որոնք մինչեւ ցարդ տեղի ունեցածներէն աւելի հրատապ ըլլալ կ'ենթադրուին։ Հետաքրքրական է գիտնալ նաեւ թէ Պիւլով իշխանը Տերնպուրկը կամ կեդրոնը Ռէօրէնը պիտի պաշտպանէ՞ն թէ ոչ։

(Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ)

ՍԻՐԱԼԻՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՖՈՆ ՊԻՒԼՈՎԻ ՃԱՌԸ

Լոնտոնէն հետեւեալը կը գրէ Ինտէբէնտանս Պէլժ թերթը՝ դեկտ. 1 թուականով.

«Նէշընըլ Ռիվիու, որ այսօր կը հրատարակուի, իր խմբագրականին մէջ կարեւոր նկատումներ մէջ կը բերէ անգլօ-ֆրանսական սիրալիր համաձայնութեան վրայ։ Համառօտակի կը պատմէ անոր ծագումը եւ այն դժուարութիւնները որոնց ենթարկուեցաւ՝ Վիլհէլմ կայսեր կողմէ Թանժէրի տրուած այցելութենէն ի վեր։ Նոյն թերթը կը յարէ. — «Այդ ծանր տագնապին ատեն Անգլիոյ կառավարութիւնը շատ գովելի ընթացք մը ունեցաւ։ Լորտ Լէնստաուն ճշգրիտ գնահատեց տէրութեանց հաւասարակշռութեան սպառնացող վտանգը ռուսաճապոնական պատերազմին հետեւանքներէն առթիւ. նաեւ այն պարտականութիւնը զոր այդ վերջին պարագան կը պարտադրէր Մեծին Բրիտանիոյ։ Անգլիոյ կառավարութիւնը, խոհեմ զգուշանալով հանդերձ զօր պաշտօնականութիւններով եւ աւելորդ կարծիքներով հոգ պատճառելու Ֆրանսայի, բացորոշապէս յանկեցնել տուաւ Պերլինի մէջ թէ սիրալիր համաձայնութեան անդամներուն երկուքէն մէկին դէմ անիրաւ յարձակում մը, երկուքին դէմ ալ յարձակում մը պիտի նկատուի։ Գերմանացիները խոկոյն եւ կեցան իրենց սպառնալից ընթացքէն եւ Ֆրանսացիները լիովին բնին(?) դաշին։» Նէշընըլ Ռիվիու յետոյ կը յիշէ թէ անգլիական նախարարութեան փոփոխութիւնը բնաւ չէ ցնցած սիրալիր համաձայնութիւնը, որուն եռանդուն կուսակիցներն են Սըր Հ. Բ. Պէնըրման եւ Սըր Էտուարտ Կրէյ։ Հիմա Եւրոպայի մէջ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի վայելած համբաւը արդիւնք է սիրալիր համաձայնութեան եւ ֆոն Պիւլով իշխանին ճառը ամենամեծ ապացոյց մը կը կազմէ անոր ազդեցիկ հանգամանքին։ Լոնտոնի պարբերականին մեծ հանդէսը կը յարէ.— «Մեզի համար ֆոն Պիւլով իշխանին ճառին միակ արժէքը այն է թէ ծանօթութիւն մը կը կազմէ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի ազդեցութեան աճումին՝ այն օրէն ի վեր երբ այդ երկու տէրութիւնները համոզեցին Գերմանիան թէ զիրար պիտի պաշտպանեն փոխադարձաբար։ Երբ համաձայնութեան մէջ ճեղք մը տեսնուի, Պերլինի ընթացքը բոլորովին պիտի փոխուի եւ քաղաքական ծանրաչափը պիտի իջնէ։ Ֆոն Պիւլով իշխանը կը խոստովանի թէ Անգլիա այլ եւս դանցառելի քանակութիւն մը չէ, իր միջազգային բարեկամութեանց եւ դաշնակցութեանց շնորհիւ, զորս անպատճառ պիտի պահպանեն անոնք, որ Գերմանիոյ բարեացակամութեան գոյգն կարեւորութիւն մը կ'ընծայեն, ինչ որ բնաւ չի տրուիր ակարներուն կամ վարանոտներուն, այլ միայն զօրաւոր եւ հաստատակամ տէրութեանց։ Եթէ մենք հաւատարիմ մնանք մեր արդի քաղաքականութեան, եւ եթէ զգուշանանք Գերմանիոյ հանդէպ անպատեհ ընթացքի մէջ գտնուելէ կամ մերձեցումներ առաջարկելէ, անգլօ-գերման յարաբերութիւնները հետզհետէ պիտի բարւոքին։ Միեւնոյն գնահատութիւնը կը յարմարի նաեւ Ֆրանսայի համար, թէեւ մեզի անկ չէ Ֆրանսայի պետական մարդոց սորվեցնել իրենց պարտականութիւնները։ Եթէ փորձառութեամբ ուսած չեն թէ ինչպէս վարուելու է Գերմանիոյ հետ, այդ պարագային անխուսափելի կերպով պիտի մղուին գերմանական շրջանակին մէջ։»

ՄԱՐՈՔԻ ԳՈՐԾԵՐ

Մատրիտէն հետեւեալը կը հեռագրեն Թանի Թղթակիցը.

«Թուշար ծովակալը, կիրակի օրը, Գատիքս հասնելուն պէս, խոկոյն ճամբուն(?) թաց կառախումբով ճամբայ ելաւ, եւ երկուշաբթի Մատրիտ ժամանեց կէսօրէն մէկ ժամ առաջ։ Ծովակալը ֆրանսական դեսպանին միջոցաւ, պիտի ներկայանայ Սպանիոյ թագաւորին եւ նախարարներուն։ Հինգշաբթի օրը Գատիքս պիտի դառնայ եւ չորսծ(?) օրն ալ իր մարտանաւերով ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Թանժէր։ Ծովակալը, Մատրիտ գտնուած պահուն, ֆրանսական դեսպանատունը պիտի հիւրընկալուի։ Գատիքսէն կը հեռագրեն թէ տեղական իշխանութիւնները եւ ժողովուրդը շատ սիրալիր ընդունելութիւն մը կ'ընեն ֆրանսացի սպաներուն եւ նաւաստիներուն։ Սպանիոյ նախարարները, կիրակի օրուան իրենց նիստին մէջ, երկարօրէն զբաղեցան Մարոքի կացութեամբը։ Թանժէրի սպանիական դեսպանը եւ Սպանիոյ ծովակալը աւելի ապահովիչ լուրեր ղրկեցին։ Լրագիրներէն շատերը համակրական յօդուածներ կը հրատարակեն ֆրանքօ-սպանիական համաձայնութեան համար։»

—Մատրիտէն տը ուշ-պաշտօնական զեկոյցը հաղորդած են.

Ինչո(?) յայտնի իրողութիւն մըն է թէ Լոբէզ Տոմինկուէզի դաշնիքը, որուն ուշադրութեան առարկան էր Ալճէզիրասի դեսպանախորհուրդին որոշումներով Սպանիոյ յանձն առած պարտականութեանց գործադրութիւնը, այդ առթիւ Ֆրանսայի կառավարութեան հետ բանակցութիւններ կատարեց՝ աւելի եւս ճշդելու Սպանիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ եղած համաձայնութիւնը. նաեւ որոշելու անհրաժեշտաբար ձեռք առնուելիք միջոցները՝ բացարձակապէս պաշտպանելու իրենց հպատակները եւ միւս օտարականները. նաեւ Թանժէրի մէջ ու շրջակաները պահպանելու բարեկարգութիւնը, որ անհրաժեշտ է եւրոպական մեծ շահերու զարգացումին։ Սպանիոյ ներկայ նախարարութիւնը, միեւնոյն նպատակներէն ներշնչուած, բարեկարգութիւնը ունեցաւ այդ համաձայնութեան վերջին կարգադրութիւնները ընելու եւ, քիչ ատենէն, Ֆրանսայի ու Սպանիոյ ներկայացուցիչները այն տէրութեանց մօտ որոնք Ալճէզիրասի դեսպանախորհուրդին որոշումները ստորագրած են, պաշտօն պիտի ստանան այդ միեւնոյն կառավարութեանց հաղորդելու պայմանները վերոյիշեալ համաձայնութեան, որ կատարելապէս համապատասխան է նոյն որոշմանց։ Երկու տէրութեանց համաձայնութիւնը, Մարոքի մէջ օտար շահերը պաշտպանելու եւ իրենց յանձնուած խաղաղեցման դերը միայն եւ անկեղծութեամբ գործադրելու համար, արդէն այդ տէրութեանց տրուած է Ալճէզիրասի դեսպանախորհուրդին որոշումներով։ Հաւաքական գործը այն զօրութեանց զորս տարբական ու հոգեկ(?) պարտականութիւններ սահմանեն Ֆրանսայի ու Սպանիոյ Թանժէր ղրկելու, պատճառ առթիւ պիտի կատարուի եւ այն չափով զոր անհրաժեշտ նկատեն Թանժէրի սպանիական ու ֆրանսական դեսպանները՝ համախորհուրդ, առանց շահը կը պահանջէ ո՛չ կենդանութիւն(?) եւ ոչ ալ ծանրացնելով։ Փափաքով ըլլալով որ նոյն իսկ երկրորդական կէտերուն մէջ զգուշանան իրենց գործին արդիւնք ըլլալիք ամէն բանէ, եթէ ժամանակը հասնի իրենց ընելիքը կատարելու Թանժէրի ջուրերուն մէջ իրենց նաւային զօրութեանց ներկայութեանը տարբեր եղանակով մը, Ֆրանսայի ու Սպանիոյ կառավարութիւնները այդ մասին որոշած են որ նաւաստիներուն հրամայող սպաներուն մէջէն ամէնէն բարձր աստիճանը ունեցողը վարէ ընդհանուր հրամանատարութիւնը։ Բարիզի կառավարութիւնը իր նաւապետներէն հրամանատար կարգած է Թուշար տէր-ծովակալը. այդ պարագային մէ պիտի վարէ միացեալ զօրութեանց հրամանատարութիւնը։ Թուշար տէր-ծովակալը մտերիմ Մատրիտ պիտի ժամանէ, ստանալու Թագաւորին հրամանները, վասն զի եթէ առթիւ ներկայանայ, Թուշար պիտի հրամայէ՝ զուտ խաղաղութեան եւ եւրոպական շահերու երաշխաւորման գործակցելու պաշտօն ունեցող սպանիական նաւային ուժերուն։»

—Պերլինէր Թակէպլաթ կ'ըսէ.— «Ֆրանսա ու Սպանիա, անցեալ տարուան դաշին հակառակ, չեն վարանիր իրենց նպատակին կիրառումը Մարոքի մէջ. իրաւ է որ Ֆրանսայի Ծերակոյտը(?) յառաջիկայ հինգշաբթի միայն պիտի զբաղի Մարոքի գործով եւ միեւնոյն ատեն պիտի վաւերացնէ Ալճէզիրասի Դեսպանախորհուրդին որոշումները։ Այս շաբաթուընէ սկսելով, սակայն, ընդհարում մը կատարուեցաւ արտաքին գործոց նախարարին եւ Պ. Ժօռէսի միջեւ։ Պ. Բիշոն ազդու կերպով յայտարարեց թէ Մարոքի մէջ երկպառակութեան որ եւ է մտադրութիւն չկայ, եւ թէ նաւային ցոյցին նպատակն է համաձայնութիւնը կատարելով է Սպանիոյ հետ։ Այսուհանդերձ Պ. Ժօռէս գոհ չէ. կացութիւնը վտանգաւոր կը նկատէ եւ կը պահանջէ որ Ֆրանսան ու Եւրոպան կատարուած իրողութեան մը հանդէպ չգտնուին։ Այս ամէնը բանի մը չծառայեցին։ Նաւատորմիղը սպրանք(?) օրը ճամբայ ելաւ դէպ ի Թանժէր. ձեռնարկը սկսած է եւ յայտնի է թէ ինչպէս, սակայն յայտնի չէ թէ ինչպէս պիտի վերջանայ։ Տակաւին դժուար է ճշդել Մարոքի կողմէն հորիզոնին վրայ կուտակուող ամպերուն հանգամանքը։ Փորձառութիւնը, սակայն, ցոյց տուած է մեզի ծայրայեղ անխոհեմութեամբ մը զգեստ(?) եւրոպական դիւանագիտութեան այդ փոթորկալից կէտը։»

—Լոկալ Անցայկէր ալ կ'ըսէ.— «Մինչդեռ Պերլինի մէջ հաւատացած էինք այն յայտարարութեանց թէ արշաւանքին նպատակը պիտի ըլլայ ոստիկանութեան հաստատումը Մարոքի նաւահանգիստներուն մէջ, սակայն Ֆրանսայի ու Սպանիոյ մէջ գտնուեցան քաղաքական անձնաւորութիւններ որոնք երկիւղ ցոյց տուին նոր կնճռոտութիւններու եւ կամ նոր արկածախնդրութիւններու մասին։ Մարոքի վրայ անկողմնակալ աղբիւր առնուած տեղեկութիւններէ կը հասկցուէր թէ խիստ միջոցներու դիմելու պատճառ մը չկար։ Այսուհանդերձ այնպէս կ'երեւայ թէ Սպանիա շատ տրամադիր չէ դուրս ելլելու Ալճէզիրասի Դեսպանախորհուրդին որոշումներով իրեն համար գծուած իրաւասութեան սահմանէն։»

—Լոնտոնի Թրիպիւն թերթը կ'ըսէ.— «Ֆրանսական նաւատորմը վերջապէս ճամբայ ելաւ։ Անկարելի է գուշակել այդ միջամտութեան հետեւանքները, վասն զի մեծ չափաւորութիւնը կրնայ արդիւնք ըլլալ կարգ մը պատահականութեանց երկուստեք։ Թափանցումի գործը սկսած է եւ տեղական բարոյական կամ ֆիզիքական զօրութիւն մը պիտի չկրնայ կասեցնել զայն։»

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Նախագահ Պ. Ռուզվէլթ կ'աշխատի գտնել խուսափողութեան եղանակ մը որ Ճապոնի պահանջումները, հիմնուած 1894ի դաշնագրութեան վրայ, հաշտեցնէ Քալիֆորնիոյ իշխանութեանց առանձնաշնորհմանց հետ։ Այդ խուսափողութեան ձեւերէն մէկը այն պիտի ըլլայ որ ճապոնական աշակերտներուն վտարումը Սան-Ֆրանսիսքոյի հանրային վարժարաններէն, գործադրելի ըլլայ միայն տարիքոտ(?) մէջ գտնուող ճապոնցի պատանիներու։ Տասնըութը տարեկանէն վար Ճապոնցիները միայն պիտի ընդունուին այդ վարժարանները։ Պ. Ռուզվէլթ միեւնոյն ատեն կը ջանայ համոզել Քալիֆորնիացիները որ չհաճեոտեն(?) վէճը եւ աւելի եւս չգրգռեն Ճապոնցիներուն տհաճութիւնները։ Նախագահը, այդ համոզումը դիւրացնելու համար, օրէնսդրական նախաձեռնութիւններ պիտի առնէ Մ. Նահանգաց Խորհրդարանին մէջ։ Քալիֆորնիայի երեսփոխան մը Պ. Հէյզ, իբրեւ օրկան Քալիֆորնիոյ մէջ տիրող հակաճապոնական շարժումին, օրինագիծ մը պատրաստած է, որով Չինացիներուն նկատմամբ եղածին պէս խիստ սղմաւոններու(?) կ'ենթարկէ Ճապոնցիներու մուտքը ամերիկեան երկիրներու մէջ. միանգամայն ծրագիր մըն ալ ունի, հրաւիրելով Մ. Նահանգաց նախագահը նոր դաշնագրութիւն մը կնքել, որով Ճապոն ճանչնայ թէ Մ. Նահանգները իրաւունք ունին իրենց ուզածին պէս կարգադրել ճապոնական գաղթականութեան խնդիրը։ Պ. Հէյզ համակրելով Պ. Ռուզվէլթի փափաքին՝ առայժմ ծրագիրներ եւ որոշումներ չներկայացնել, մինչեւ որ նախագահը ժամանակ ունենայ խուսափողութիւն մը ընել քիչ մը վերը յիշուած պայմաններուն մէջ, որու մասին անշուշտ պիտի խօսուի նախագահական պատգամագրին մէջ։ Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ Ռուզվէլթ նախագահին բարեկամական ու վեհանձն ընթացքը՝ Ճապոնի հանդէպ, իր պատգամագրին մէջ պիտի անհետացնէ Ճապոնի մէջ երեւան եկած դժգոհութեան զգացումները՝ Սան-Ֆրանսիսքոյի միջադէպերուն հետեւանքով։ Նիւ Եորք Հէրըլտ կ'ըսէ թէ Պ. Ռուզվէլթ հրամայեր է արտաքին գործոց նախարարութեան՝ բացատրութիւններ ուղել Եօքօհամայի ամերիկեան ընդհանուր հիւպատոս Պ. Միլլէրէն՝ տեղեկութեան մը մասին, ուր ըսեր է թէ Մ. Նահանգաց ու Ճապոնի միջեւ պատերազմ տեղի պիտի ունենայ գաղթողներու խնդրոյն համար։ Պ. Ռուզվէլթ բարկացած է հրապարակութեանը համար այդ յայտարարութեանց որոնք կը վերագրուին պաշտօնատարի մը, որուն պարտականութիւնն է օգնել երկու երկիրներու միջեւ բարեկամ յարաբերութեանց։ Այսուհանդերձ Եւրոպայի ամերիկեան դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կան յաւակնողներ որոնք ընդհարում մը անխուսափելի կը նկատեն Մ. Նահանգաց եւ Ճապոնի միջեւ՝ խաղաղական ովկիանոսի(?) խնդրոյն հետեւանքով եւ թէ այդ վտանգը պիտի մեծնայ Բանամայի ջրանցքին հետ, ինչ որ քանդուելու վերին ու անխուսափելի իրաւունք մը պիտի տայ Ամերիկացիներուն։

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԻՐՔԻՆ ՄԷՋ

Գազանազսպ Վիլլի Բէդէր, որ անցեալ ամիս Պերլինի Պուշ Սիրքին մէջ յարձակում կրեց իր գազաններէն, այս անգամ սոսկալի նոր արկածի մըն ալ հանդիպեցաւ։ Բեդեր, անցեալ նոյեմբեր 4ին, Լէօ անուն առիւծէն հանկրծուած բազուկին վիրաւորութիւնը դեռ չբուժուած, միեւնոյն գազանէն յարձակում կրեց, գազանանոցին մէջ մտած պահուն։ Գազանները ըմբոստացան իր դէմ եւ Բեդեր շատ մեծ դժուարութեամբ յաջողեցաւ վանդակէն դուրս ցատկել։ Հանդիսատեսները չափազանց վախցան եւ խուճապ անցաւ, եւ հրաշք մըն էր ոչ ոքի վիրաւորուիլը։ Մորկէն Բօսթ հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ այդ սոսկալի տեսարանը. — «Գազանազսպին վերջին անգամ արկածէն ետք վերստին երեւնալու համար եղած ծանուցումը երէկ իրիկուն մեծ բազմութիւն մը համախմբած էր։ Բեդերս հրաւիրեալ հիւրերուն առջեւ կէս օրէն առաջ մասնաւոր ներկայացում մը պիտի տար։ Մտաւ այն վանդակին մէջ, ուր կը գտնուէր նաեւ Լէօ առիւծը։ Բեդերս զգուշութիւն չէր տեսներ գազանին վրայ, եւ ամէն ինչ յաջող գնաց։ Բայց Հակէնպէք Տունը, որու կը պատկանէին գազանները, դեռ կատարելապէս չվստահուած Բեդերսի ապահովութեան համար երկրորդ գազանազսպ մը ընկերացուցած էր անոր, Ֆէլտման անունով, որ Բեդերսի տառացուածքին եղող գազանախումբը վարժեցնելու օգնած էր։ Հետեւաբար կը սպասուէր որ երեկոյեան ներկայացումը հանդարտութեամբ տեղի պիտի ունենար Սիրքին մէջ։ Երեկոյին, հասարակութիւնը մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասէր։ Վանդակը զետեղուեցաւ եւ անցեալ նոյ. 4ին Բեդերսը վիրաւորող առիւծին տեղին վրայ պիտակ մը կախուած էր սա բառերով. «Լէօ, ոճրագործը.»։ Բեդերս ներս մտաւ վանդակէն, եւ հանդիսականները որոտընդոստ ծափերով ողջունեցին զինքը։ Բազուկին մէկը կախուած էր կապով։ Գազանին ներկայացումն սկսաւ։ Վագր մը ցատկեց ստոմանին բարձրագոյն աստիճանին վրայ, եւ մինչ Բեդերս անով զբաղած էր, Լէօ առիւծը միշտ զգուշութեան նշաններ ցոյց կուտար։ Ֆէլտման գազանազսպը, որ զայն աչքէ չէր հեռացներ, վանդակին մէջ գտնուած փայտի խոշոր կտոր մը նետեց անոր գլխուն։ Փայտի կտորը առիւծին գլխին մօտէն անցաւ, եւ այն միջոցին երբ Բեդերս անոր դարձաւ զայն ալ խաղցնելու համար, գազանը մռնչելով իրեն նայեցաւ, բայց բերանը բաց ծառացած կեցաւ, զի Ֆէլտման շատ մեծ դժուարութեամբ ատրճանակի եւ փայտէ գաւազանի մը հարուածներով թող չէր տար որ յառաջանայ։ Եւ մինչ երկու գազանազսպները առիւծին հետ կը զբաղէին, քիչ մը հեռուն գտնուող վագրերն ալ պատրաստուեցան երկու մարդոց վրայ յարձակիլ։ Հանդիսատեսները սոսկումով անդրադարձան այդ պահուն։ «Վագրե՜րը, վագրե՜րը» կը պոռային ամէն կողմէ։ Բեդերս եւ Ֆէլտման երեսնին վագրերուն դարձուցին, կռնակնին յարձակումէ զերծ պահելու զգուշութեամբ, բայց միեւնոյն վայրկեանին բոլոր առիւծներն ալ իրենց տեղերէն վեր ցատկեցին։ Երկու գազանազսպները վանդակէն դուրս փախչելէ զատ ուրիշ բան չէին կրնար ընել եւ ճիշդ վայրկեանին դուրս փախան վանդակէն։ «Դադրեցուցէք» կը պոռային ամէն կողմէ։ Գազանները սկսան վազվզել վանդակին մէջ եւ միայն Լէօ առիւծը տարօրինակ հանդարտութեամբ նստած էր իր նստարանին վրայ։ Վանդակէն դուրս ապահով գտնուող գազանազսպները օգուտ քաղեցին այդ վիճակէն եւ փայտէ գաւազան մը միջոցաւ ամուր խեղդակապ մը անցուցին հանդարտած առիւծին վիզին։ Գազանը վերստին դուրս բացաւ եւ կատաղի շարժումներով ուզեց քակել կապը։ Այդ միջոցին շատ մը առիւծներ եւ վագրեր յարձակեցան գետնին վրայ տապալող առիւծին վրայ եւ խածատեցին զանի, որ վերջապէս յաջողեցաւ քակել կապը։ Այդ միջոցին տեղ կատաղի կռիւ մը սկսաւ գազաններուն մէջ։ Հանդիսականները դողդղալով ամբողջութեամբ իրենց տեղերէն վեր ցատկեցին եւ սկսան խուժել դէպի դուռները, դէպ ի սանդուխները։ Բայց վերջապէս գազանազսպները եւ Սիրքին սպասաւորները երկաթէ գաւազաններով ու ըէվօլվէրի հարուածներով յաջողեցան իրենց փակարաններուն մէջ քշել գազանները։»

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.— Պէրնի օսմ. դեսպանատան առաջին քարտուղար անուանուեցաւ Վիէննայի օսմ. դեսպանատան առաջին քարտուղար Սալիհ պէյ, որուն յաջորդեց Պէրնի օսմ. դեսպանատան առաջին քարտուղար Միւնիր Սիւրէյեա պէյ։

—Պիթլիսի նահանգին Բէրվարի գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Վարթոյի գայմագամ Իսմայիլ պէյ, որուն յաջորդեց Բէրվարիի գայմագամ Մէհմէտ Թէվֆիգ էֆ.։

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Նափիական(?) վայրերու թարգմանի օգնական Խուրշիտ էֆ.ի եւ Մադրիտի(?) օսմ. դեսպանատան առաջին քարտուղար Իզզէտ պէյի։ Սանիէի աստիճան՝ Այտընի կուսակալութեան թղթակցութեանց դիւանին միւմէյյիզ Բեսիմ պէյի։ Սալիսէի աստիճան՝ ծովային նախարարութեան մատակարարներէն վաճառական Խոսրովեան(?) Եվսեբիոս էֆ.ի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ վեհ. Սուլթանին դրագարանապետ Ալի էֆ.ի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ գեղարդներու քեհեայ Թահիր փաշայի։

—Լիագամի(?) ոսկի շքադրամ՝ վեհ. Սուլթանին միւսահիպներէն Անդէր աղայի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԻՃԱԶԻ կուսակալութեան ծանուցուեցաւ՝ ժամ առաջ աւարտել Մէքքէի ջուրի ճամբայ ներսին նորոգութիւնը։

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ.— Պեչիքթայի եւ Ցօնաստանի(?) դեսպանները, երէկ, Բ. Դուռ երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին եւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԳԱՐԱՔԷՕՅԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ.—Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Գարաքէօյի կամուրջին վերաշինութեան վերաբերեալ պայմանագրութիւնները փոխանակուած են։ Շինութիւնը պիտի կատարէ Նուրէմպերկի գերման գործարան մը։ Շինութեան ծախքն է երկու հարիւր հազար օսմ. ոսկի։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Պաշտօնական ձեռնոյ մը կը ծանուցանէ թէ Կայս. բժշկական վարժարանի քաղաքային ճիւղին համար մօրֆօլոժի(?) եւ ախտաբանական անատոմի(?)-ուսուցիչի մը պէտք կայ, որուն համար մրցման քննութիւն պիտի կատարուի Կայս. բժշկական վարժարանին մէջ։ Հետեւաբար նոյն վարժարանին վերատեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ փափաքողները կրնան դիմել, մրցումին մասնակցելու համար։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ նկմանական(?) ճիւղին մէջ խորհրդակցութիւններ կատարուեցան Պոլսոյ Եէնի Ճամիի աղբիւրը, որ հրդեհէ մը այրած էր, իր խականի(?) վիճակը պահելով հանդերձ նորոգելու համար։ Իւլգաթի(?) նախարարութեան խորհրդական Լսմէր(?) Լսրէֆ էֆ. ալ ներկայ գտնուեցաւ կատարուած խորհրդակցութեանց։

ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ.— Համբային Պարտքի վարչական խորհուրդին նախագահ Պ. Պէրժէ, երէկ գիշեր, Սէռլ տ'Օրիանի(?) մէջ, սեղան մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան Ֆրանսայի դեսպան Պ. Քոնսթան, Ֆրանսայի պատերազմական նախորդ նախարար Պ. Էթիէն, Օսմ. Պանքային ընդհանուր Տնօրէն Պ. Տրֆէ(?), Տնօրէն Բանճիրի պէյ, Հանրային Պարտքի վարչութեան ընդհանուր Տնօրէն Պ. Բիտաւ, Ռէժիի Տնօրէն Պ. Ռամպէռ, Բաղդադի Տնօրէն Պ. Հուգնէ(?) եւ Ֆրանսայի դեսպանատան խորհրդականը ու զինուորական կցորդը։

—Ռէժիի Տնօրէն Պ. Ռամպէռ այս իրիկուն սեղան մը պիտի տայ ի պատիւ Ֆրանսայի պատերազմական նախորդ նախարար Պ. Էթիէնի, դեկտեմբեր 11ի (Ն. Տ.) իրիկունը Օսմ. Պանքային ընդհանուր Տնօրէն Պ. Տրֆէ եւ դեկտեմբեր 13ի իրիկունն ալ երկաթուղիներու շինութեանց Ընկերութեան ընդհանուր Տնօրէն Վիթալի կանար(?)։

ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՄԱՔՍԱՏՈՒՆԸ.— Պետական Խորհուրդին նկմանական ճիւղը, երէկ, խորհրդակցութիւններ կատարեց մրցանակներու մաքսատունը ժամանած պտուղներու եւ առնուած մաքսերու մասին։ Այդ խորհրդակցութեանց ներկայ գտնուեցաւ մաքսային վերատեսչութեան քննիչ մարմինոյն նախագահ Ազիզ պէյ։

ՀԱՐՍԱՆԻՔ.— Երէկ տեղի ունեցաւ Բարիզի օսմ. դեսպան Մինիր փաշայի որդւոյն Կայս. Թիկնապահ սեղանակալ Հէմիլ պէյի ամուսնութիւնը՝ Վիէննայի օսմ. դեսպան Մահմուտ Նէտիմ փաշայի աղջկանը հետ։

ՍԵՐՊԻՈՅ դեսպանատան մէջ, երէկ գիշեր՝ սեղան մը տրուեցաւ ի պատիւ դեսպանատան նախորդ խորհրդական Պ. Բրիսթիչի, որ այսօր Կ. Պոլսէն կը մեկնի։

ՍԿՈՒՏԱՐԻ(?) մէջ, ուր ժամանակէ մը ի վեր երաշտութիւն կը տիրէր, վերջերս երկրագործութեան համար օգտակար անձրեւներ տեղացեր են։

ՊԱՀԱՍ ՀԱՑԵՐ.— Կ. Պոլսոյ թաղապետական շրջանակներուն մէջ նոյեմ. 14էն 22 դրուեցաւ պահաս կշռով 5833 հացեր, որոնք աղքատներու եւ բարենպատակ հաստատութեանց բաշխուեցան։

ԲԱՐԻԶԻ Սալոնիկի(?) մէջ օսմ. ծխախոտի Ռէժիին բամպաւրուղիներու(?) գիները բարձրացեր են։

ՔԱՐԻՒՂԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ.— Թաղապետական շրջանակներու կողմէ հաստատուելիք քարիւղի մթերանոցներուն կանոնագիրը վաւերացաւ Կայս. Իրատէով։

ԵՐԿՈՒ ԳԻՇԵՐԱՊԱՀՆԵՐ.— Էյուպի մէջ, անցեալ գիշեր, երկու գիշերապահներ կռիւ մը ունենալով զիրար ծեծեցին։ Պատճառը սա էր.— Տուն մը մէջ կին մը ծննդաբերութեան ցաւեր ունեցաւ, որով գիշերապահներէն խնդրեցին որ դայեակը բերէ։ Գիշերապահը գնաց այդ յանձնարարութիւնը կատարելու, սակայն դայեակը միւս գիշերապահին յանձնուած թաղը կը բնակէր, որով այս վերջինը, իր սահմանին մէջ ոտնձգութիւն մը նկատելով, զայրացաւ եւ կռիւը ծայր տուաւ, բայց վերջապէս իրողութիւնը հասկցուեցաւ։

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.—Այվալըքի մէջ յոյն երիտասարդ մը յոյն աղջկան մը հետ նշանուած էր եւ ամուսնութիւնը քիչ ատենէն պիտի կատարուէր։ Երիտասարդը Տիֆլիսի մէջ ժամանակ մը պիտի աշխատէր եւ յետոյ Այվալըք վերադառնալով, ամուսնութիւնը տեղի պիտի ունենար։ Այսպէս ալ եղաւ, բայց երիտասարդը բաւական ատեն յարաբերութիւնները դադրեցուց եւ նոյն իսկ խնդիր(?) աղջկան նամակներն ալ անպատասխան կը թողուր։ Աղջիկը ու մայրը այս վիճակէն մտահոգութեան մէջ կը մնան, անտանելի սպասում մը յուսահատական բան մը կ'ըլլայ, որով կ'որոշեն Տիֆլիս երթալ եւ երիտասարդէն պատասխան մը առնել։ Այսպէս ալ կ'ընեն, սակայն երիտասարդը, փոխանակ սիրալիր ընդունելութիւն մը ընելու իր նշանածին, անտարբեր ընթացք մը կ'ունենայ եւ նոյն իսկ ամուսնութեան վրայ խօսք չըներ. դժկամակութիւն ալ ցոյց կուտայ. վերջապէս կը հասկցուի թէ երիտասարդը որոշած է հրաժարիլ ամուսնութենէն։ Մայր ու աղջիկ կը յուսահատին եւ դիմելիք տեղ կը դառնան. կառք մը կը վարձեն ու նորէն Այվալըքի ճամբան կը բռնեն։ Կառքին մէջ աղջիկը այրած սրտով մը կը խօսի իր ապագային խորտակուելուն վրայ. մայրն ալ իր փեսացուին այդ անհաճոյ ընթացքը կը դատապարտէ դառնապէս։ Պահ մը կը խորհրդակցին թէ ժամանակ մըն ալ պէտք է սպասել թէ բոլորովին յոյսերնին կտրել։ Կառապանը, որ մտիկ կ'ընէր այդ խօսակցութիւնը, ինչ ալ կը մտածէր, խօրութիւնը(?) կ'նմանայ(?), մխիթարական խօսքեր կ'ընէ եւ կ'ըսէ.— «Կ'երեւայ թէ այդ երիտասարդը այլ եւս երեսը կը դարձնէ ձեզմէ. ճգճգումներով կ'ուզէ ժամանակ շահիլ եւ ձեզ խաբել։ Ինչո՞ւ կը տրտմիք. ի՞նչ հարկ կայ հետապնդել խոստմնադրուժ երիտասարդի մը։ Ձեզի համար մա՞րդ կը պակսի։ Օրինակի համար, ահաւասիկ ես. դեռ ամուրի եմ. կինս ապրեցնելու չափ պարկեշտ ու աշխատասէր եմ։ Եթէ կ'ընդունիք, կառքը իսկոյն եկեղեցի առաջնորդեմ եւ պսակի խորհուրդը կատարուի։» Աղջիկը, հրապուրուած կառապանին այդ պարզ եւ զգայուն շնչածներէն(?), իսկոյն համաձայնեցաւ։ Ամուսնութիւնը այս շաբթու պիտի կատարուի։

ՊԵՐԱՅԻ մէջ, Ալմալը Չէշմէի դիմացը, չաքարիկճին(?) ծախող Տիմիթրիի խանութը, առջի օրը, մարդ մը ներկայանալով հարիւր դրամ չաքարիկճին գնեց եւ մէճիտիէ մը տալով մանրելու տուաւ։ Յաճախորդը այդ միջոցին խանութին բեռնակիրին Մէհմէտի դրամ տուաւ ծխախոտ գնելու համար։ Երբ բեռնակիրը հեռացաւ, Տիմիթրի ուրիշ յաճախորդի մը հետ զբաղեցաւ։ Մարդը առիթէն օգտուելով, գզրոցը գտնուած 350 ղրուշը գրպանեց, ծխախոտն ալ առաւ եւ հեռացաւ։ Քիչ վերջը Տիմիթրի հասկցաւ գլխուն եկածը ու դիմեց ոստիկանութեան, որ խուզարկութիւն կը կատարէ գողը գտնելու համար։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԼԻ(?) Նէվ Լսեր(?) շոգենաւը, առջի օրը, Մեծ Կղզիի նաւամատոյցին մօտենալու պահուն, Սաատուլլահ անուն մարդ մը ծովը ինկաւ եւ քիչ մնաց որ խեղդուէր, եթէ անմիջական օգնութիւններ չհասնէին։

ԱՔՍԱՐԱՅԻ մէջ վարձու կառք մը, երէկ, Ահմէտ անուն մարդ մը տապալելով, անոր վիրաւորուելուն պատճառ եղաւ։

ԻԶՄԻՐԻ վերաքննիչ ատեանին պատժական ճիւղը մահուան դատապարտեց Թիրէլի Իմամ(?) Ալի անուն աւազակ մը։

ՀՐԴԵՀ.—Իզմիրէն(?) կը գրեն մեզ թէ նախընթաց գիշեր հրդեհ ծագելով քաղաքին Ջրհոսան-Ալթը(?) թաղը գտնուող քարուկիր «Փաղրայ»էն(?), մէջը գտնուող ամբողջ ապրանքները այրեր են, որոնք գերմանական ընկերութեան մը ապահովագրուած էին եղեր 1000 ոսկիի։

ՆՈՒԱԶՈՒՐԴ.—(Զինուորական սպառազինութեանց վերատեսչութենէն). — Անծուխ վառօդի Կայս. գործարանին համար ծծումբ, բորակ, հանքածուխ եւ նմանօրինակ նիւթեր, ինչպէս նաեւ երկաթեղէններ եւլն. պիտի գնուին, որոնք նուազուրդի պիտի դրուին։ Ուստի անոնք որ այս նիւթերը կը փափաքին հայթայթել, կրնան նոյեմբեր 20ի երկուշաբթի օրուընէ սկսեալ, իրենց հետ ունենալով իրենց երաշխաւորութեան գումարը՝ ամէն երկուշաբթի եւ չորեքշաբթի օրերը զինուորական սպառազինութեանց վերատեսչութեան պաշտօնատունը դիմել։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.—Նոր սկզբունքներ.—Նշանաւոր բրօֆէսէօրներ, Տօքթ. Քալմէթ եւ Պըրբծն(?), որոնք լայն մասնակցութիւն մը ունեցած էին հիւծախտին դէմ գիտնականներու կողմէ մղուած պայքարին, հնդիկ խոզերու վրայ փորձեր կատարած են, որոնցմէ կը հետեւի թէ կաթը եւ ջուրը, նոյն իսկ ամլացած վիճակի մէջ, վտանգէ զերծ չեն մնար։ Ջերմութիւնը կը սպաննէ պասիլը, բայց զայն պարունակող հեղուկը միշտ վտանգաւոր կը մնայ, իր մէջ գտնուող թոյներուն պատճառաւ։ Եթէ երբեք բաշտէօրեան գրութեամբ Ֆիլթր Զէմպըրլէնը գործածութիւն չունենար՝ ճար մը չպիտի գտնուէր Տօքթ. Քալմէթի եւ Պըրբծնի կողմէ երեւան հանուած սկզբունքներուն հանդէպ։ Ֆիլթր Զէմպըրլէն կը գտնուի Պ. Պ. Իլիաս Քարաքօ եւ եղբօր վաճառատունը, Պոլիս, Ֆինճանճըլար, Բիզա փաշա խան, կամ Ղալաթիոյ իր մասնաճիւղը, Թիւնէլ փողոց, թիւ 45 վաճառատունը եւ կամ Պ. Պ. Լիմօնճօղլու եւ Ընկերութեան մօտ, Բերա, Բարէ վաճառատան քով, Ակնաւոր անկ փողոցը, թիւ 5 եւ 6 (Տեսնել ծանուցումը չորրորդ էջին մէջ)։ 10

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ

Ս. Պատրիարք Հայրը, երէկ Պատրիարքարանի մէջ ընթացիկ գործերով զբաղելէ ետք, միջօրէէն յետոյ Բ. Դուռը գնաց՝ իր հետ ունենալով գործակատար Արիս էֆ.ն։ Ն. Սրբազնութիւնը այցելեց Մեծ-Եպարքոս Բարձր Ֆէրիտ փաշայի ու Եպարքոսական խորհրդական Մէհմէտ Ալի փաշայի։ Յետոյ, յաջորդաբար այցելութիւն տուաւ Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Սայիտ փաշայի, ներքին գործոց նախարար Մէմտուհ փաշայի եւ նոյն նախարարութեան ընդհ. քարտուղար Ալի Ֆուատ պէյի։

*** Ն. Ամենապատուութիւնը, ինչպէս երէկ ծանուցինք, այսօր Ազգ. Հիւանդանոց կ'երթայ, ուր ներկայ կը գտնուին նաեւ Հոգաբարձութեան անդամները, վերջնական կարգադրութիւններն որոշելու Նորակառոյց Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ օծման հանդէսին համար, որ պիտի կատարուի դեկտ. 3ին։

*** Ս. Պատրիարք Հայրը վաղը իրիկուն Պատրիարքարանէն կ'առաջնորդուի Խասգիւղ ուր գիշերը պիտի հիւրընկալուի Գալֆայեան Որբանոցին մէջ եւ կիրակի առաւօտ նախագահելով Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ արարողութեանց, քարոզ պիտի խօսի։ Յետոյ, Ն. Սրբազնութիւնը հանդիսաւոր թափորով պիտի երթայ Գալֆայեան Որբանոցի մատուռը, եկեղեցական դասէն շրջապատեալ, Նախագահելու

ուկ Ալճէզիրասի որոշմանցը վաւերացմանը, բայց կը փափաքի նախարարութենէն բացատրութիւններ ստանալ՝ Մարոքի նկատմամբ հետեւած քաղաքականութեան և Մարոքի մէջ ձեռնարկած գործին պատճառներուն համար։ Պ. Ժօրէս ըսաւ թէ վասնզի պիտի ըլլայ երբ Ալճէզիրասի դեսպանախորհուրդին որոշումները, զորս ստորագրող բոլոր տէրութեանց կողմէ չվաւերացած, նախարարութիւնը անոր կիրարումին ձեռնարկէ. այդ կերպով վասնզի անհամաձայնութեան մը կ'ենթարկուի։ Պ. Ժօրէս չըմբռնեց որ Ֆրանսա ու Սպանիա, միջազգային որոշումէն տարբեր և մեկուսի գործի մը ձեռնարկեն։ Աւանոնքանը երկուց յայտնեց թէ մի՛ դուցէ արկածախնդրութեանց մէջ մղուի։ Կ'ուզէ միջազգային ոստիկանութիւն մը, որուն մասնակցին բոլոր տէրութիւնները։ Պ. Ժօրէս խօսքը աւարտեց օրակարգ մը ներկայացնելով, որով Ֆրանսայի նախարարութիւնը կը հրաւիրէ որ բոլոր տէրութեանց հաւանութեամբը գործէ և մեկուսի գործելէ զգուշանայ։ Արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշոն պատասխանեց թէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը Մարոքի մէջ ո՛չ երկրակալութեան և ոչ ալ արկածախնդրութեան քաղաքականութեան մը կը հետեւի, այլ իր պարտքն է պաշտպանել իր հպատակները և գործադրել Ալճէզիրասի դեսպանախորհուրդին որոշումները։ Պ. Բիշոն յարեց.— «Այդ պարտականութիւնները կատարելու և Մարոքի մէջ տիրող անապահով կացութեան վերջ մը տալու համար, զգուշական միջոցներ ձեռք պիտի առնէ։ Ֆրանսա կատարելապէս համաձայնած է Սպանիոյ հետ. նաեւ իր մտադրութիւնները հաղորդած է Ալճէզիրասի Դեսպանախորհուրդին որոշումները ստորագրող բոլոր տէրութեանց։ Տէրութեանց կողմէ դիտողութիւն մը չէ եղած։ Ուրեմն Պ. Ժօրէսի միջամտութեանց համար պատճառ մը չկայ, ուստի կը մերժեմ Պ. Ժօրէսի օրակարգը։» Պ. Բիշոնի ճառը բուռն ծափահարութիւններով ողջունուեցաւ։ 87ի դէմ 456 ձայնով մերժուեցաւ Պ. Ժօրէսի առաջարկութիւնը որով առաջնութիւն կը պահանջէր իր օրակարգին համար։ 56ի դէմ 457 ձայնով քուէարկուեցաւ նախարարութեան վստահութիւն և անոր յայտարարութեանց հաւանութիւն յայտնող օրակարգ մը։ Վերջապէս 537 ձայնի միաձայնութեամբ քուէարկուեցաւ այն ծրագիրը որ կ'ընդունի Ալճէզիրասի պայմանագրութիւնը։

ՄԱՏՐԻՏ.—Թուրքաց ծովակալը, Սպանիոյ նոր նախարարապետին հետ տեսակցութիւն մը ունենալէ ետքը, ճեպընթաց կառախումբով Գատիքս ուղեւորեցաւ։ Նաւարաժինը չորեք օրը ճամբայ կ'ելլէ դէպ ի Թանճէր։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն դեկս. 5)

ՆԱԽԱԳԱՀ Պ. ՌՈՒԶՎԷԼԹԻ ՊԱՏԳԱՄԱԳԻՐԸ

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ, դեկտ. 3.—Մ. Նահանգաց Խորհրդարանին մէջ այսօր կարդացուեցաւ նախագահ Պ. Ռուզվէլթի հետեւեալ պատգամագիրը. «Իբրեւ ազգ պէտք եղածին չափ չենք բարգաւաճած դեռ, և ասոր պատճառն ալ, հաւանաբար, մեր գործելու եղանակին մէջ յախուռն ու անպրջանկատ չահադիտութիւն է։»

Պատգամագիրը ապա դրըստի դրութեան ու ատոր ղեկավարներուն և գործաւորաց դասուն պատճառած վնասներուն վրայ խօսելով, այս մասին նոր օրէնք մը հաստատելու անհրաժեշտ պէտքը ցուցնելէ ետք, մէջ կը բերէ Լինչի օրէնքին յաճախադէպ անգթութիւնները, և զանոնք ոճրագործութիւն անուանելով, կը յանձնարարէ փոխանակ ասոր կրթել ու դաստիարակել հարաւային նահանգներու ռնիկները։

Պատգամագիրն ապա դրամագլխի և աշխատութեան միջեւ գտնուած վերաբերութեան վրայ խօսելով կ'այպանէ դասակարգերու միջեւ ատելութիւն քարոզողներուն ընթացքը, և կը յանձնարարէ որ հասարակ ժողովուրդին ու բարձր դասակարգին միջեւ համերաշխութիւնն անխախտ պահուի։ Նախագահը կը չեշտէ նաեւ երկաթուղիներու գործաւորաց աշխատութեան ժամերը սահմանող օրէնքի մը պէտքը։ Նախագահը կը զբաղի կիներու և տղոց աշխատութեան խնդրով և այս մասին ալ կ'առաջարկէ գործատէրերուն պարտաւորութիւնները սահմանող օրէնք մը պատրաստել, որպէս զի վերջ գտնեն գործաւորաց և գործատէրերու միջեւ տեղի ունեցած վէճերը. կ'ըսէ թէ 1880էն մինչեւ 1900 տարւոյն վերջ 450 միլիոն տոլար կորսուած են գործաւորաց վէճերու հետեւանքով։ Անգամ մը եւս կը չեշտէ դրօշակներուն վրայ հակակշիռի մը օրէնքի անհրաժեշտ պէտքը. կը յանձնարարէ ժառանգութեանց վրայ տուրքի օրէնքին վերաքննութիւնը, և Փանամին նկամուտներու առաւելութեան միակ միջոց ցոյց կուտայ արուեստագիտական և երկրագործական ուսմանց ընդհանրացումը, ամուսնութեան ամուսնալուծման վրայ տուրքի դրութիւնը, և հարաւային Ամերիկայի հետ առեւտրական առաւելութիւն մը ունենալու համար պատրաստուած օրինագծին չատափոյթ քննութիւնը։ Նախագահը երկրին առեւտրական գործառնութեանց դիւրութեան համար, դրամներու արժէքին վրայ փոփոխութիւններ ընելու պէտքը ցուցնելէ ետք, կ'անցնի Մ. Նահանգաց և Ծայրագոյն Արեւելեան ժողովրդոց հետ ունեցած յարաբերութեան եւ օրէնքին հպատակող դաղթականներու դէմ ցուցուած խորտութիւնները այպանելով, խօսք կը միղադրէ վերջին օրերս մէջ ուրեք ուրեք ճարոնցի գաղթականներու դէմ ցուցուած հակառակութիւնը, յարելով թէ ատիկա ամօթ կը բերէ ազգին և կրնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ երկրին համար։

Նախագահը կը չեշտէ թէ Ամերիկա կը յուսայ որ ըստ օրէ աւելի ազդեցիկ դեր մը ունենալ Խաղաղական Ովկէանոսի մէջ և առեւտրական ընդարձակ յարաբերութիւններ մշակել արեւելեան Ասիոյ հետ։ Կը խօսի Ճարոնի այն հրաշալի զարգացման վրայ, որ այժմ իր սեպհական ոյժով քաղաքակիրթ ազգերու կարգին մէջ մտաւ, և կ'առաջարկէ որ մասնաւոր օրէնք մը հաստատուի, որպէս զի ըստ այնմ ամէն Ճարոնցիի համար կարելի ըլլայ Ամերիկայի մէջ ամերիկեան հպատակութիւն ընդունիլ։

Պատգամագիրը կը խօսի Մ. Նահանգաց կողմէ Քուպայի մէջ վերջին միջամտութեան վրայ, և այս առթիւ Րիօ տէ Ժանէյրոյի մէջ գումարուած ամերիկեան պետութեանց համաժողովին և արտաքին գործոց նախարար Պ. Ռութի Հարաւային Ամերիկա ըրած ճամբորդութեան վրայ, որուն նպատակն էր հերքել հարաւային տէրութեանց մէջ տարածուած այն անհիմն զրոյցը թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն Մընրոյի վարդապետութիւնը իբր գերակշռութեան կամ թեւարկութեան իրաւունք գործածել միւս հանրապետութեանց վրայ։ Նախագահը կը յիշէ այս առթիւ Պ. Ռութի ճառը որ հրատարակուեցաւ անցեալ յուլիս 31ին Րիօ տը Ժանէյրոյի մէջ և կցուած է այժմ պատգամագրիս։ Նախագահը կը գրէ նաեւ թէ Մ. Նահանգները պաշտպանեցին Րիօ տը Ժանէյրոյի համաժողովին մէջ ընդունուած որոշմնագիրը, որուն համեմատ Լա Հէյի Բ. խաղաղութեան ատեանին քննութեան պիտի ենթարկուին հանրային պարտքերու բռնի պահանջման և մասնաւոր երկու ազգաց միջեւ սոսկ դրամական վէճերու կարգադրութեան խնդիրները։ Կը հաղորդէ ամերիկեան դեսպաններու զրկուած հրահանգներու պատճէնը, որու մէջ ըսուած է թէ հանրային պարտքերու անվճարմնալը, անշուշտ, անիրաւի կամ հակառակ պայմանագրութեան ըլլալուն համար է, որով բռնութիւն ի գործ դնելը կ'արդարանայ։ Ամերիկեան կառավարութիւնը ուրախ պիտի ըլլայ եթէ այսպիսի վէճերու միջազգային քննութեան մը ատեն կարենայ խաղաղարար դեր մը կատարել։

Նախագահը կը յանձնարարէ ապա փութով վաւերացնել Ալճէզիրասի դաշնագիրը որ, ինչպէս եւրոպական ամէն երկրաց, Ամերիկայի ալ առեւտրական հաւասար իրաւունքներ կուտայ։ Կը խօսի նաեւ Բրինկլոֆ կղզիներու վրայ փոկորսութեան խնդրոյ մասին, որուն համար այժմ բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան Անգլիոյ և Ճարոնի միջեւ։

Նախագահ Րուզվէլթ ապա կը խօսի Նիքոլա կայսեր կողմէ թելադրուած Լա Հէյի Բ. խաղաղութեան ատեանին վրայ և գոհութիւն յայտնելով թէ առաջին անգամն է որ ամերիկեան ամէն հանրապետութիւնները հրաւիրուած են մասնակցիլ ատոր, կը չեշտէ թէ Ռուսիոյ և Հոլանտայի բարեյօժարութեամբն էր որ այդ խաղաղութեան ատեանի գումարումին Րիօ տէ Ժանէյրոյի համաժողովին յետաձգուեցաւ։ Նախագահը կ'ըսէ ի մէջ այլոց, «պէտք է աչքի առջեւ ունենալ թէ պատերազմը անհրաժեշտ չարիք մըն է ամէն պատուաւոր ազգի համար, եթէ խաղաղութիւնը պահելը ազգային արժանապատուութեան զոհողութեամբ միայն կարելի ըլլայ։ Մ. Նահանգները ամէն միջոց ի գործ պիտի դնեն ազգերը խաղաղութեան մէջ պահելու համար, բայց մինչեւ որ ամէն անիրաւութիւն արգիլելու կարող միջազգային ոյժ մը գոյութիւն չունենայ, ոչ մէկ մեծ ազգ կրնայ պաշտպանել իր կամ ուրիշին իրաւունքները։ Կնճռոտութիւններուն իրաւարարութեամբ և հաշտարար կերպով կարգադրելու կարելիութիւնը կը յաջողի գլխաւորապէս այն պարագային երբ տէրութիւնները պատրաստուած ըլլան իրենց նպատակն ու իրաւունքն ազդուապէս պաշտպանելու համար։ Մ. Նահանգաց նաւատորմը միակ երաշխաւորութիւնն է երկրին խաղաղութեան։ Նաւատորմը աւելի եւս զօրացնելէ աւելի պէտք է իր այժմու զօրութեան մէջ անխախտ պահել, հնցած նաւերուն տեղ նորեր դնելով, ինչպէս կ'ընեն ուրիշ նաւատորմեր։ Պէտք է ծրագիր մը պատրաստել որուն համաձայն գէթ ամէն տարի առաջին կարգի զրահաւոր մը շինուի, ուրիշ ազգերուն շինած նաւերուն հաւասար մեծութեամբ և արագընթացութեամբ. պէտք է կարելի եղածին չափ մեծաքանակ և խոշոր ու փոքր թնդանօթներ ունենալ թորփիլանաւերու յարձակումները ետ մղելու համար. պէտք է հասա զրահներ, «դուպլին» ատոր մեքենաներ ունենալ, վերջապէս ժամանակիս յառաջդիմութեան ամէն պահանջքները գոհացնել։ Բնականաբար պէտք է նաեւ մերթ ընդ մերթ նորոգել յածանաւերը, ածուխի նաւերը, թորփիլահալածները և թորփիլակիրները։

Նախագահը կը յանձնարարէ, նաւատորմին և բանակին սպաներուն թիւը կատարեալ պահելու համար, խնամոտ կրթութիւն մը տալ սպաներուն և նաւազներուն։ Կը յանձնարարէ նաեւ եզերքներու պաշտպանութեան յատկացուած զինուորներն աւելցնել, պէտք եղած զինուորական մարզանքներու վարժեցնել զանոնք, լաւագոյն կազմակերպութիւն մը տալ բանակին և նաւատորմին ընդհանուր սպայակոյտներուն։ Պ. Րուզվէլթ ի վերջոյ կ'ըսէ թէ քանի որ ի դէպ պատերազմի երկիրը գլխաւորապէս կամաւոր զինուորի պէտք պիտի ունենայ, անհրաժեշտ է, Զուիցերիոյ ըրածին պէս, ընդհանրացնել արձակազէններու դրութիւնը։

ԳԵՐՄԱՆ ՌԱՅԽՍԴԱԿԸ

ԳԱՂԹԱՅԻՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Վերին ատեանի լարուած հետաքրքրութեամբ մը կը սպասէր Ռայխստակի վերջին չորեքշաբթի օրուան նստին, որ քիչ մը պիտի պարզէր այն խառնակ կացութիւնը որ նախորդ օրուան վիճաբանութեանց հետեւանքը եղած էր։ Հետաքրքրութիւնները ա՛լ աւելի լարուեցան, երբ նիստէն քիչ առաջ տեղեկութիւն առնուեցաւ թէ Պիւլով իշխանը որ վերջին նիստին իր բացակայութեամբը աչքի զարկած էր, նոյն օրուան նիստին ներկայ պիտի գտնուէր։ Ցերեկ ալ, նիստին բացման սպասուածին պէս, կացութիւնը ճշդուեցաւ, միայն թէ ոչ թէ այն կերպով որ առջի օրուան նիստէն յետոյ կը գուշակուէր։ Առջի օրուան վիճաբանութեանց նայելով, վարչապետը կոչուած էր լուծելու սա խնդիրը թէ պէ՞տք է կեդրոնի հետ աւրուիլ, ինչպէս գաղթային վերատեսուչը նախորդ օրը ըրած էր, թէ ոչ գաղթային վերատեսուչը զոհել։ Ո՛չ մին և ոչ ալ միւսը տեղի ունեցաւ վերջին չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ։ Թէ՛ կեդրոնին և թէ նախարարութեան կողմէ կ'երեւայ թէ դիւանագէտներ գործի վրայ են, և կարելի եղաւ հնարք մը գտնել որով լուծում մը տրուեցաւ վերին ատեանի փափուկ կացութեան, առանց Պիւլով իշխանին պէտք ձգելու որ կամ կեդրոնին և կամ գաղթային վերատեսուչին դէմ եղող ընթացք մը բռնէ։ Դիւանագիտական այդ հնարքը սա բանին մէջ կը կայանար որ փրկութեան բառը արդէն արտասանուած էր անով որ յայտարարուեցաւ թէ եթէ առջի օրուան նիստին մէջ կեդրոնին և գաղթային վերատեսուչին միջեւ յարաբերութեանց խզում մը յառաջ չեկաւ, անո՛ր համար է որովհետեւ ծագած վէճը կեդրոնին և նախարարութեան միջեւ չէ, այլ Տէրնպուրկի և Ռէօրընի միջեւ անձնական խնդիր մըն է լոկ։ Կեդրոնը որ Տէրնպուրկի նախորդ օրուան յայտնութիւններովը, ծանրապէս դժուարին կացութեան մը մատնուած էր, ուրիշ կերպով գործին մէջէն չէր կրնար ելլել, բայց եթէ ամէն բան Ռէօրընի վրայ ծանրացնելով, և Ռէօրըն բաւականին կուսակցական կարգապահութեան ոգի ունէր ամբողջ յանցանքը իր վրայ առնելու և ատով իր կուսակցութեան վիճակը թեթեւցնելու։ Ուրեմն վերջին չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ կացութիւնը այս էր։ Կեդրոնի կուսակցութիւնը հանդէպ նախարարութեան իր դիտաւորութիւններէն հրաժարեցաւ և Ռէօրէն եղաւ նոխազ քաւութեանը։

Միւս կողմէ, կեդրոնը առջի օրուան նիստին մէջ որովհետեւ արդէն զգուշացած էր որ ամբողջ կուսակցութիւնը Ռէօրէնի անձին հետ չնոյնանայ, Տէրնպուրկ ալ իր խօսքերը երեսփոխանին դէմ ուղղած էր։ Ուրեմն իշխան Պիւլովն ալ առանց կեդրոնին պէս զօրաւոր կուսակցութիւն մը վիրաւորելու, կրցաւ ի պաշտպանութիւն իր գաղթային վերատեսուչին երեւան գալ, և համաձայն ամէն կողմէ յայտնուած փափաքներուն, իր դերը կատարեց, յայտարարելով թէ համամիտ է Տէրնպուրկի բոլոր յայտարարութիւններուն, որոնք կը պատկանին առանց պատճառի ամբաստանուող պաշտօնեաներու դասին և նախարարութենէն եղած անտեղի պահանջումներուն։ Վարչապետին այս երեքշաբթի օրը տուած բացատրութիւններէն կ'երեւայ թէ Տէրնպուրկ իշխան Պիւլովի հետ կատարեալ համամտութեամբ գործած է և կարելի է ենթադրել թէ այն բարւոք յարաբերութիւնները զորս կեդրոնը նախարարութեան հետ ունի, աւելի ամրապնդուեցան եւ չատ աղէկ բան մը եղաւ եթէ Տէրնպուրկ Ռէօրէնի պարագային՝ տեսակ մը դիմացինը զգուշացընող վարմունք ի հանդէպ բերաւ։ Միւս կողմէ, կը սպասուի որ Պիւլով իշխանը դէպ տպաւորութեան մը ներքեւ չձգէ կեդրոնը, իր կուսակցութեան ամենէն կարեւոր անդամներէն մէկուն հակառակ վարուած ըլլալուն համար, և պէտք եղած ջանքերը ընէ, որ ուրիշ խնդրոյ մը մէջ, այդ զօրաւոր կուսակցութեան գոհացում մը տրուի։

Բնականաբար գերման վարչական ալ բնաւ չի հեռանար այն գաղափարէն թէ գաղթային վիճաբանութիւնը Տէրնպուրկի և Ռէօրէնի միջեւ լոկ անձնական վէճ մըն էր։ Որքան որ դիւանագիտական լուծումի հնարք մը գտնուած ըլլայ, սա բացայայտ է թէ գաղթային վերատեսուչը մեծ յաղթանակ մը տարաւ։ Կարելի է որ ասիկայ այն կարգի յաջողութիւններէն է, որոնց երեսէն քաղաքագէտ մը իր անկումը կրնայ գտնել, և թէ կեդրոնի կուսակցութիւնը վերջին երեքշաբթի օրուան նիստը բնաւ չպիտի մոռնայ։ Բայց իրողութիւն է նաեւ թէ Տէրնպուրկի պէս նախարարական անդամ մը, բոլորովին նոր երեւոյթ մըն է։ Երկար ատենէ ի վեր խորհրդարանի դիւանագիտական երանգներ տալը նախարարական սկզբունք մը եղած է Գերմանիոյ մէջ։ Տէրնպուրկ այս սկզբունքէն լիապէս օգտուեցաւ, ցոյց տալով նաեւ կորով ու արիութիւն, որոնք անհրաժեշտ են այս սկզբունքը կիրարկելու համար։ Գերման ազատական թերթ մը Տէրնպուրկի խնդրոյն համար յօդուած մը գրած և վերնագիրը «Մարդ մը» դրած է. և հիմնականին արդէն յառաջօրէն կը տեսնուի թէ, գաղթային վերատեսուչը հակառակ ձեւերէ և ճարտար դարձուածներէ զուրկ մէկը նկատուելուն, ի հանդէպ բերած է առանձին յանդուգն վարմունք մը և երկրին մէջ զօրաւոր տպաւորութիւն մը յառաջ բերած է։ Եթէ Տէրնպուրկ շարունակէ այսպէս մնալ, մանաւանդ ըստ իր խոստման եթէ խիստ աչալուրջ կերպով քննէ գաղթային գայթակղութիւնները, և եթէ յաջողի կեդրոնի ամենազօր կուսակցութեան հետ հաշտուիլ, այն ատեն կարելի է որ գաղթային վարչութեան վերատեսչութիւնը ըլլայ իր քաղաքագիտական ասպարէզին սկզբնաւորութիւնը։

Զախակողմեան կուսակցութեան պետ Պէպէլի բանախօսութեամբ բոլոր յոյսերը ի դերեւ ելան։ Գաղթային վերատեսուչին դէմ չատ կծու քննադատութիւն մը կը սպասուէր իրմէ, և Պէպէլ անգամ մըն ալ սկսաւ քննադատել պահպանողական երեսփոխան Արէնտը Բեդերսի խնդրոյն համար։ Այս քննադատութեան ի պատասխան դեր-դնդապետ Վարէի և Տէրնպուրկի տուած բացատրութիւններէն կը տեսնուի թէ քննութիւններ բացուած են բոլոր սպաներու և պաշտօնեաներու դէմ որոնք ամբաստանուած են բնիկներու դէմ անգթութիւններ գործած ըլլալու յանցանքով։ Տէրնպուրկ անգամ մըն ալ համդիտաւոր կերպով Ռայխստակին յայտարարեց թէ ամենախիստ կերպով պիտի քննէ ամէն բան։

Ի վերջոյ բանաձեւ մը ընդունուեցաւ և վեցօրեայ տեւողութենէ մը յետոյ վերջացաւ գաղթային վիճաբանութիւնը որ այնքան յուզումնալից տեսարաններու և միջադէպերու ծնունդ տուած էր։

ՆԱՒԱՅԻՆ ՑՈՅՑԸ ՄԱՐՈՔԻ ԱՌՋԵՒ

Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Բիշոն այս չորեքշաբթի օրուան նախարարաց Խորհուրդին մէջ տեղեկութիւններ տուաւ պետութեանց ուղղելի ծանուցագրին վրայ, որուն մէջ չեշտուած պիտի ըլլայ Ֆրանսայի և Սպանիոյ միջեւ տիրող համաձայնութիւնը Մարոքի մէջ միասին գործելու համար։ Միասին գործելու ծրագրին գործադրութիւնը մէկ քանի օր յետաձգուեցաւ Սպանիոյ մէջ տիրող նախարարական տագնապին համար։ Բայց այսօր ուր վերջապէս Վէկատ Արմիկօ յաջողած է դահլիճը վերակազմելու, Ֆրանսայի և Սպանիոյ միջեւ համաձայնութիւնը ալ կատարուած իրողութիւն մըն է։ Համաձայնութեան ամենէն կարեւոր կէտը կը կազմէ վերին հրամանատարութեան խնդիրը։ Ինչպէս յայտնի է, միացեալ տորմիղին հրամանատարութիւնը յանձնուեցաւ ֆրանսացի վաղեմի ծովակալներու կարգէն Դուշարի։ Ծովակալ Դուշառ, ինչպէս հեռագիրներն ալ հաղորդեցին, անցեալ կիրակի կէս օրէ վերջը իր տորմիղով [illegible] ժամանեց և հոն խարսխեց։ Նոյն միջոցին ծովակալը Մատրիտ գնաց։ Սակայն Ալֆոնսօ Թագաւորին կողմէ անմիջապէս չկրցաւ ունկնդրութեան ընդունուիլ, նախարարական տագնապին պատճառաւ։

Ծովակալին Մատրիտի մէջ սպասած ատեն, կացութիւնը Մարոքի մէջ աւելի սուր հանգամանք մը առաւ։ Մարոքի մէջ յայտնի ջանքեր կ'ըլլան, պետութեանց միջամտութեան համար, և չատեր այդ միջամտութիւնը անխուսափելի կը նկատեն։

ՄԱՀ Պ. ԲԷՍՄԱՃՕՂԼՈՒԻ

Վերջին պահուն ցաւօք կ'իմանանք թէ Աթէնքէն առնուած հեռագրի մը նայելով տեղւոյն Պանքային Տնօրէն Պ. Ժան Բէսմաճօղլը, որ ծանօթ է իր բարեգործութիւններովը, մեռեր է 45 տարեկան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ Նոյեմբեր 23/6 Դեկտեմբեր

Օսմ. Թղթ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 24
Ամենէն բարձր գին	»	102 28
Ամենէն վար գին	»	102 23
Րումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	148 7/8
Ամենէն բարձր գին	»	149 1/4
Ամենէն վար գին	»	148 3/4
Թրամվայ	»	59 —

ԲԱՑՈՒՄ Նոյեմբեր 24/7 Դեկտեմբեր

Օսմ. Թղթ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 24
» » » ժամը 7ին	»	102 25
Րումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	148 50
» » ժամը 7ին	»	148 5/8
Քրէտի Ֆոնսիէ Իժիբթիէն Ա.	»	334 —
» » » Բ.	»	268 75
Քարափ Կ. Պոլսոյ Գ. Կ.	»	439 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. սերի	»	516 —
» » » Բ. սերի	»	514 —
» » բաժնեթուղթ	Ա. Ո.	18 25
Շիրքէթի Խայրիէ	»	41 50
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	5 02 1/2
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 65
Օսմ. Ծխախոտ		20 06
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		10 95
» ժուիսանս		6 25
» պարտաթուղթ		495 —
Թրամվայ	Ֆր.	58 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		311 —
Պալիա Քարա Այտըն		695 —
Միտիլլի պանքա	Օ. Ո.	6 —
Սալօնիքի պանքա		175 —
Մերսին Ատանա պրտղթ.	Ա. Ո.	17 25
Քարասու առանձնաշնորհեալ		119 50
» սովորական		127 50
» 5 պարտաթուղթ		90 —
Քարափ Իզմիրի		596 —
Փոխառ. Հելլենական 5 %		— —
Հելլենական պարգեւաւոր թուղթ		437 —
» » »	Օ. Ո.	4 05

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ո.	1 90
» » 8 »		5 75
Րումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	1 —

Փոխ. Հրապարակ Օսմ. Պանքայի

	Գնում	Վաճառում
Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.	109 3/4	111 12 1/2
» չէք »	110 32 1/2	110 12 1/2
Բարիզ 3 ամիս ֆր.	— —	— —
» չէք »	22 97 1/2	22 87 1/2
Պերլին մարք	18 67	18 57
Վիեննա քուրոն ֆիօրին	21 94	21 84

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 38
Ֆրանսական »	»	87 08
Գերմանական 20 մարք	»	106 10
Բօլ Էմբէրիալ	»	90 20
Մէճիտի տարբերութիւն	»	107 28
Արծաթ մանրուք	»	104 —
Մեթալիք	»	100 20
Րուսլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8 67

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 6 Դեկտեմբեր

Միացեալ Օսմ. պարտք) բաց.	Ա. Ո.	93 50
) գոց.	»	93 50
Օսմանեան Կայս. Պանքա	»	17 12
Իժիբթիէն միացեալ	»	— —
Անգլիական քոնսոլիտէ	»	86 75
Հելլենական 5 % 1881	»	53 —
» Մոնոփոլ	»	40 —
Պուլկարական փոխառ. 1892	»	101 50
Թրամվայ	»	— —
Ռանտ Մայնս	»	5 81
Ռուսական 4 % 1888—1889	»	77 50

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ. — Հանրային Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սուլլա (Պարլա գիւղախումբին մէջ, Էկէրտիրի գաւառակ, Գոնիա) լճին ձկնորսութեան տուրքը, որ անկէ առաջ երեք տարուան համար վարձու տրուած էր 21,350 դրուշի, նորէն աճուրդի դրուած է 3 տարուան համար, սկսեալ 1322 սեպտ. 1էն. մինչեւ 1325 օգոստ.ի վերջը։ Անոնք որ կ'ուզեն Պոլսոյ մէջ մասնակցիլ այդ աճուրդին կամ կը փափաքին տեղեկութիւն առնել աճուրդի պայմաններուն վրայ, կրնան ներկայանալ հոն. Պարտքի Վարչութեան Ընդհանուր Տնօրէնութեան, հարկ եղած տրաշխաւորութիւնները տալով։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

18/31 հոկտ. 1906 (1322)

ԱՃԷԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԵՂՉԸ

20 ղրուշ փոխան 60 ղրուշի

Սուրբ երկիր, նկարագր. Ս. Երուսաղէմի, պատկերազարդ. Տ. Եպիսկ. Պալեան, գին 6 ղրուշ.— Համելիազարդ Տիկին, Ա. Տիւմա, թրգմ. Պետրոս Ատրունի, 8 ղրուշ. — Փիլիսոփային աշակերտը, Բօլ Պուրժէ, թարգմ. Օ. Չիֆթէ Սարաֆ, 6 ղրուշ. — Պատմութիւն պաշտամանց հին եւ նոր ազգաց՝ Խ. Ե. Մխիթարեան, 6 ղրշ.— Ցիշատակաց ծաղիկներ, փունջ առաջին, Ռուբէն Որբերեան, 6 ղրշ. — Մանուշակներ՝ ոտանաւոր՝ Պօղոս Եուսուֆեան, 3 ղրշ. — Ամուսնական առողջաբանութիւն՝ Տր. Բիլման, Թրգմ. Միսակ 5 ղրշ.— Լուծեալ սէր, գրեց Բենիամին Եղիազարեան, 4 ղրշ.—Բառարան Թուրքերէնէ հայ. յօրինեց Ս. Մ. Գասապեան, 5 ղրշ.—Կոկոններ՝ ոտանաւոր՝ գրեց Ե. Տ. Եղիազարեան 5 ղշ. Տիկին Ռօժ Էտուար Ռօտ, Թարգմ. Չարմայր Չուկէս ղշ. — Ազոտ նշոյլներ՝ արձակ և ոտանաւոր, գրեց Բ. Իսպէնչէր Չուկէս ղրշ.—Պատմ., իմաստ., վիպական, բանաստեղծական, գիտական, առողջաբանական եւն., վերոգրեալ 12 հատոր գիրքերը, որոնք իրենց այլազան պարունակութեամբ ամէն հասակի եւ սեռի ընթերցման արժանի են, անհաւատալի գնով մը մի միայն 20 ղրուշ վճարելով կրնան ստանալ Աճէեան գրատունէն, Կ. Պոլիս, Չաքմաքճըլար Եօգուշը, Թիւ 29, գաւառաց համար բօսդի ծախք 7 ղրուշ աւելի։

Հասցէ՝

Տէրսաատէթտէ, Չաքմաքճըլար Եօքուշընտա, Նումէրօ 29, Աճէեան քիւթիւպխանէսինէ։ 8—10

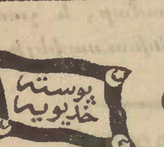

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Իսմայիլիա շոգենաւը նաւապետ Անտէրլինչ, երկուշաբթի, 10 դեկտմ. 1906 (Ը. Ե.) կէսօրէն ետք ժամը 2ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամնէ իսկ երեքշաբթի 11 դեկտմ 1906 (Ը. Ե.) կէսօրէ ետքը, ժամ երեքին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր և Պիրէոս։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

Cie 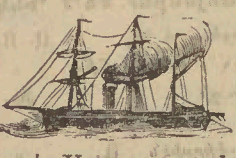 RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Նոյեմբեր

Գշ 21/4 Սեվաստապօլ ժամը 10ին առտուն, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Խիօս, Թարապլուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բօր-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին իրիկուն։

Եշ 23/6 Օտեսա ժամը 10ին առտուն։

Շբ. 25/8 Մէթէլիւս, Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին առտուն։

Օտեսա ժամը 2ին իրիկուն։ 43—50

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1906 Նոյեմբեր 1 ն. Տ. հինգշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԵԱՅԻ ԳԻԾ

Երթ (Կառք. թ. 222 խառն Առտ.) ժ. վ.	Կայարան		Դարձ (Կառք. թ. 22 խառն Իրկ.) ժ. վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	» Չէօքճէ Քըսըք	մկն.	2 20
1 39	» Սապօնճը Բունար	»	1 38
2 33	» Ալայունտ	»	12 42
3 15	» Չէքիւրլէր	»	11 53
4 10	» Տէօյէր	»	11 5
4 93	» Ինօնիւյէ	»	10 20
5 3	» Համամ	»	9 53
5 14	» Կազլըկէօլ համամ	»	9 44
6 1	» Աֆիոն Գարա Հիսար	»	9 13
6 41	» Պէօյիւք Զօպանլար	»	8 20
7 36	» Չայ	»	7 33
8 21	» Իսհագլու	»	6 40
8 45	» Եասսըան	»	6 15
9 16	» Աք շէհիր	»	5 53
9 48	» Ազարի քէօյ	»	5 12
10 30	» Չավուշճը քէօյ	»	4 35
11 8	» Իլկին	»	4 3
11 55	» Գատըն-Խանը	»	3 9
12 50	» Սէրայ-Ինի	»	2 27
1 22	» Մէյտան	»	1 47
2 22	» Բունար-Պաշը	»	12 42
3 3	ժմն. Գօնեա	մկն.	12 —
իրկ.			առտ.

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԷՆԿԻՒՐԻՒԻ ԳԻԾ

Երթ (Կառք. թ. 122 խառն Առտ.) ժ. վ.	Կայարան		Դարձ (Կառք. թ. 121 խառն իրիկն.) ժ. վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	» Աք Բունար	մկն.	10 18
2 24	» Ալբիւ Բէօյ	»	9 46
3 4	» Պէյիւք Ախուր	»	8 58
4 9	» Սարըքէօյ	»	8 1
4 53	» Պիչէր	»	7 4
5 35	» Սասիլէր	»	6 27
6 9	» Պէյիւք Բէօփրիւ	»	6 —
7 3	» Բօլաթլը	»	5 16
8 21	» Մալը Բէօյ	»	3 49
9 15	» Սէնճան Բէօյ	»	2 47
10 —	ժմն Էնկիւրիւ	մկն.	2 —
իրկն.			առտ.

ԱԼԱՅՈՒՆՏԷՆ ՔԷՕԹԱՀԵԱ

Երթ Կառախումբ թ. 322 խառն Առա. ժ. վ.	Երթ թ. 324 խառն Իրկն. ժ. վ.	Կայարան	Դարձ Կառախումբ թ. 321 խառն Առտ. ժ. վ.	Դարձ թ. 323 խառն Իրկն. ժ. վ.
2 35	12 45	մկն. Ալայունտ ժմն.	2	12 5
2 55	1 5	ժմն. Քէօթահեա մկն.	1 40	11 45

ՀԱՄԻՏԻԷ — ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ

Երթ Կառախումբ ժ. վ.	Երթ թ. 421 խառն իրիկն. ժ. վ.	Կայարան	Դարձ Կառախումբ թ. 421 խառն Առտ. ժ. վ.	Դարձ ժ. վ.
6 23	7 53	ժմն. Ատա-Բազար մկն.	5 17	6 47
6 5	7 35	մկն. Համիտիէ ժմն.	5 35	7 05

6—10

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԵՒ ՀԱՑ.

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ԱՊԱՍՈՒՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Դկտ. 7ին, Ուէս Սէպու, Պաթումէն

Դկտ. 11ին, Մինկրէլի, Մարսիլիայէն

Դկտ. 14ին, Սիրփասսի, Անատ. եզերքէն

Դկտ. 17ին, Անատօլի, Պաթումէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Դկտ. 7ին, Ուէս Սէպու, Մարսիլիա։

Դկտ. 12ին, Մինկրէլի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովօրոսիսք

Դկտ. 14ին, Սիրփասսի, Մարսիլիա

Դկտ. 18ին, Անատօլի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա։

Ճամբորդութիւնը Կ. Պոլսէն Բարիզ 6 օր կը տեւէ։

Ա կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.

» » Մարսիլիոյ » 160 »

Բ » Բարիզի » 150 »

» » Մարսիլիոյ » 120 »

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։

15 15—50 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

Մ Օ Ս

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա ԿԱՐԳԻ	Բ ԿԱՐԳԻ
Իսիս	Նայլօգրիս
Մբնիս	Էմէյսիս
Բափիւս	Քոզիբիս
Քէյպըր	Մոէրիս
Նաւպօն	Ֆայնի
Նավարին	Ֆարօս
	Թիպս

Մեօրիս շոգենաւը Լիվըրբուլէն տեղս հասաւ ընդհանուր վաճառքով եւ մօտաւորապէս ամսոյս 6ին պիտի մեկնի դէպ ի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում եւ Բօթի։

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգըստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց տեսչուհի չունին։ Ստէրլին

Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գին է 15

» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հասնելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ. Գործակալք

Ուիթոլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս

ՃԷՅՄ ՄՈՍ Ընկ.

39—50 31 Ճէմս Սդրիդ, Լիվըր ուլ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Երեք ամիսը երկու անգամ եր շոգենաւ Լիվըրբուլի եւ Արեւելքի մ ջեւ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թ նօ
Լուքանիա	129⁻2	Սլավօնիա	10605
Քամբանիա	12950	Ուլվանիա	5598
Քարմանիա	20000	Ուլթօնիա	10402
Քարօնիա	20000	Պրէսիա	3500
Ումպրիա	8127	Վէրիա	3228
Էթրուրիա	811	Ռավիա	29⁻0
Լուզիթանիա	32500	Սիբրիա	2950
Նօրէթանիա	32500	Սիբէրիա	29⁻5
Սաքսօնիա	14280	Սարակօսա	2200
Իվէրնիա	14058	Ալէբբօ	2 50
Քարբաթիա	13603	Շէրպուրկ	1620
Բանօնիա	9851		

Դիմել առ ՎԱԼԹԸՌ ՍԻԿԸՐ և ԸՆԿ.

Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց

31—50

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒՆ

Ժամանակացոյց կառախմբ. երթեւեկ. 1906 Սպտ. 14 (Ն. Տ.) ուրբաթ օրէն սկսեալ ԳՕՆԻԱ—ԷՐԷՅԼԻ—ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

Ե Ր Թ Կախմ. 622 Ապր. և Ճմբ.

Կայարան		Առտու
Գօնիա	մեկ.	12 30
Գաչին խան		1 01
Ջումրա		1 45
Արըգ Էօրէն		2 13
Մանտասուն		2 42
Գարաման	ժմն.	3 13
	մկն.	3 28
Սիարօվա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 44
Ալաճա		5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 05
Պուլկուրլու ժմն.	իրիկ.	6 20

Դ Ա Ր Ձ Կախմբ. 621 Ապր. և Ճմբ.

Կայարան		Իրիկ.
Պուլկուրլու	մկն.	6 35
Էրէյլի	ժմն.	6 53
	մկն.	8 50
Ալաճա		9 17
Այրանճը-Տէրպէնտ		10 01
Սիարօվա		10 43
Գարաման	ժմն.	11 07
	մկն.	11 22
Մանտարուն		11 55
Արըգ Էօրէն		12 24
Ջումրա		1 —
Գաչին խան		1 36
Գօնիա ժմն.	իրիկ.	2 05

4 50

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոս. 2|14 եւ 320 Սաֆէր 20 ֆուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազլը խան, Հէզա Լն փողոց, Թիւ 14, Բօօրէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.

Պոլիս. Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պահչէ Գաբու, Թրամուէյի ճամբան, Թ. 40, մաքսատան մօտ։

Պոլիս, Մ. Մ. Ի. Սատօք եւ Ռօֆիզի, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10։

Պոլիս, Ապտի պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։

Պոլիս, Պ. Ս. Այմէյօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու, Իզմիր փողոց։

Պոլիս, Իհսան պէյ, Իզզէթ փաշա խան։

Գատըգիւղ, Քեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ։

Գատըգիւղ. Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի։

Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։

Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց

Էրէնգիւղ, Թէօյոկոս Եօանիտէս, Նամականան մօտ։

Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, Թիւ 137։

Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, Թիւ 12, Թիւնել խան։

Բէնտիք, Բ. Սոմմարիբա։

Մեծ Կղզի, Ըէսուլ էֆ.։

Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անճէլիտէս, կայարանի հրապարակ։

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 17—50

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրեն տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել. Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և չքնաղ մետալ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի ետեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։

Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ Թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13։

Սկիւտար) Չարշը Պօյը, Թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզօղլուի տունը։ 16 22—50

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ! ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԼԱՄԲԱՐԻ ՇԻՇ "ՔԱՐԱՔՕ"

Ամէն մեծութեամբ եւ ամէն ձեւով

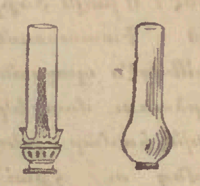

Լամբարի միւս շիշերէն տասը անգամ աւելի կը դիմանայ խոնաւութեան եւ պաղ ջուրի մէջ, եթէ նոյն իսկ վրան սրսկէք՝ երբ վառած լամբերուն վրայ կը գտնուին շիշերը։

ՖԻԼԹՐ "ՉԷՄՊՐԼԷՆ" (Բասթէօրեան դրութեամբ)

Լաւագոյն Ֆիլթրը՝ ծծմոյլէ եւ ուրիշ հիւանդութիւններէ զերծ մնալու համար

Դիմել Էլիաս Քարաքօ եւ եղբօր ընդարձակ վաճառատունը, Պոլիս, Ֆինճանճըլար, Րիզա Փաշա խան, ուր կը գտնուին ապակիէ, յախճապակիէ եւ բիւրեղէ առարկաներ, զուտ ճարոնական ապրանքներ, յախճապակիներ եւայլն։ Մասնաճիւղերը կը գտնուին Ղալաթիա, Թիւնէլ փողոց, Թիւ 46, Պրուսա Մահմուտ Փաշա խան։ 20 26

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօն	Անուանք	Թօն.	Անուանք	Թօն	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սարֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3721	Միքատօ	3557	Տիբիր	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթիսոքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէց	595	Մոնդէպէլլօ		Սցէրա	1203
Պասանօ	1822	Տինսօմօ	504	Իակօ	2354	Մուցիլլօ	3119	Թասոս	1323
Պորտինօ	1264	Էպքօ	3464	Իտասիօ	5 40	Նէքօ	1 33	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ճիւնօ	3080	Օտիս	4100	Թօքիօ	3337
Գէյրօ	1371	Էցաքօ	84	Քիէսօ	053	Օթելլօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիբսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլրինօ	2367	Օրլանտօ	1535	Օւրպինօ	242
Գարէօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոմօ	17 0	Պալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Պլօ	510	Վոլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէրանթօ	2272	Րիալթօ	2329	Վըլթուցն.	239
Սօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտս	1350
Գոլորատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լօրէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէցս	1200
Դոնկօ	2905	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօճէրս	1789	Թորօ	
Դորսօ	895	Կրատնօ	1695	Մարէնկօ	1 73	Րոզացիս	136	Մայօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.

Միfաsօ շոգենաւը, Նաւապետ Թօրբ։

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.

Տայյօ շոգենաւը, դեկտ. 4ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՍ

Թիւ 22 24, Բիւյիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 15—50

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԼԻԱՆ-ՆԷՐՕՆ

ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԱԴԱՄԱՆԴԻ ՀԵՏԱԶՕՏԻՉԸ

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆԸ

Մայր Միշէլ, որ գլուխ նոր բաժնուած էր Ժաննէ, ըսելով որ շատ յոգնութիւն մը ունի, եւ ի հարկին իրեն դիմէ, երբ պէտք ունենայ, ցոյց ըմբռնելութիւն մը ըրաւ իր քեռորդին, Էվէյեէի։

Ազնիւ դանտապանուհին բնաւ չէր սիրեր ձկնամթոյր ձեռքերով այդ ալան, որ յայտնի զբաղում մը չունէր և իր ազգականուհին կ'այցելէր՝ հինգ կամ տասը ֆրանքնոց մը քրթելու համար։

Եւ որովհետեւ Մայր Միշէլ պէտք կը զգար առանձին մնալու, Ժանն Պլանշարի ըրած ցաւալի պատմութեան վրայ խորհելու համար, և որովհետեւ կ'ուզէր նորատի աղջկան քով ըլլալ՝ վիրաւորին դարմանման օգնելու նպատակաւ, ուստի ատոնց այլեւայլի տաւալ այն մէկ ակին զոր իրմէն կը պահանջէր Էվէյեէ։

—Այս իրիկուն շատ հաճոյակատար է մայր Միշէլ. հիւանդ է արդեօք, խորհեցաւ Էվէյեէ։

Բայց որովհետեւ փափաքածը ձեռք բերած էր, Էվէյեէ շատ չկեցաւ մայր Միշէլի խցիկին մէջ, այլ հրաժեշտ առաւ, յայտարարելով թէ անհանգիստ էր և թէ պառկելու պիտի երթար։

Դանտապանուհին պատասխանեց թէ ինք ալ շատ չպիտի նստէր, այլ քիչ յետոյ անկողին պիտի մտնէր. ուստի մեղմօրէն ճամբու դրաւ Էվէյեէն։

—Ո՛ւֆ, վերջապէս ազատեցայ սա ազուն ձեռքէն, մրմնջեց դանտապանուհին, Էվէյեէի մեկնումէն յետոյ։ Կը վախնայի որ օրիորդ Ժանն կուգար գլուխ կը մնտէր. անպատճառ բացատրութիւններ պիտի ուզէր անկէ, բան մը որ գործիս չգար՝ անվստահելի մէկը ըլլալուն համար։ Խեղճ աղջիկը այդ տարիքին մէջ իսկ ո՛րքան դժբախտ է։ Ա՛հ, շատ պիտի վշտանայի քեռորդիս դէմ, եթէ երբեք իմ պատճառաւ տաղտուկներ ունենար Ժանն։

Եւ եւ այս իրիկուն ճաշի հրաւիրած էի զինքը. խեղճ աղջիկ, առանձնութեան գիշերիկ իրիկուն մը պիտի ըլլար մեր երկուքիս համար։

Տօքթ, Լըպրէ, որուն իմաց տրուած էր մայր Միշէլի կողմէ, շատ չուշացաւ և Էվէյեէի մեկնումէն քանի մը վայրկեան յետոյ, դանտապանուհին խցիկէն ներս կը մտնէր զուարթօրէն։

—Տիկին Միշէլ, ինծի պէտք ունիք եղեր տեղեկագիրս պարագայի մը համար։ Հիւանդի կերպարանք չունիք, սակայն։

—Ո՛հ, հիւանդը ես չեմ, պարոն Լըպրէ։

—Օրիորդ Ժանն հիւանդ է միթէ, հարցուց բժիշկը մտահոգութեամբ։

—Ո՛չ, բայց անոր կողմէ խնդրեցի որ հոս գաք։ Ներս մտէք որ ձեզի հաղորդեմ ցաւալի պատմութիւն մը։

—Օրիորդ Պլանշարի պատմութիւնն է, հարցուց փորձ Լըպրէ տխրադին ձայնով մը։

—Այո՛, երեւակայեցէք որ խեղճ աղջիկը ամէն ինչ խոստովանեցաւ ինծի, ինչպէս նաեւ իր բուն անունը։

—Այդ ամէնը գիտեմ, տիկին Միշէլ։

—Կարելի՞ բան է որ ձեզի պատմած ըլլայ։

—Խեղճ աղջիկը կը կարծէ թէ բանէ մը տեղեկութիւն չունիմ իր մասին, բայց մայրը ամէն ինչ պարզեց ինծի մեռնելէ առաջ, երբ առանձին մնացած էինք։ Տարաբախտ կինը տեսնելով որ իր վիճակը կը ծանրանայ, չէր ուզեր աղջիկը անպաշտպան թողուլ իր մահէն յետոյ։ Կասկած էր թէ Ժանն ո՛րքան կը չահագրգռուէր ղիս, և մայրական յատակատես աչքերով նշմարած էր Օր. Ժաննի նկատմամբ ունեցած խորունկ սէրս։ Ուստի ուղղամտօրէն խնդրեց որ մօտկ ըսեմ իր կեանքին ամբողջ պատմութիւնը, որ աւարտեց. «Իմ անբիծ աղջիկս իբր հայր ունի մարդ մը, որ թիապարտութեան դատապարտուած է։ Կ'ուզեմ որ ամէն ինչ գիտնաք, որպէս զի այն պարագային երբ սիրասուն զաւակս պատասխանատու նկատէք իր հօրը անշահ գործերուն, Ժաննը տեսնելու արիութիւնը չունենաք այլեւս։ Հիմա որ այնքան մեծ համեմատութիւններ չէ ստացած գործը, թերեւս Ժանն բուժուի ձեր նկատմամբ տածած սէրէն։ Աւելի յետոյ՝ հարուածը դժնդակ պիտի ըլլար և իր մահուան պատճառ պիտի դառնար։»

—Իսկ դուք չփոխեցիք ձեր զգացումները, ըսաւ մայր Միշէլ ուրախութենէ չողարձակ աչքերով։

—Կը սիրեմ Ժանն Պլանշարը, տիկին Միշէլ, և ան իմ կինս պիտի ըլլայ, ինչպէս խոստացած եմ իր մօր։ Ի՛նչ փոյթ թէ իր հայրը գող մը եղած ըլլայ, թիապարտէն փախած դատապարտեալ մը. չէ՞ մի որ ինք Ժանն կիներուն ամէնէն արտասովորը, ամէնէն պաշտելին և ամէնէն անբիծն է։

—Ա՛հ, շատ ճիշդ է այդ խօսքը, գոչեց դանտապանուհին, դուք պատուական մարդ մըն էք, տօքթէօր։ Բայց խօսելու ատեն չէ հիմա։ Վերը, Ժաննի սենեակին մէջ, վիրաւորեալ մը կայ, որ շատ պէտք ունի ձեզի։

—Վիրաւորեա՛լ մը, յարեց փորձ դուռնացած։

—Այո՛, Ժաննի հայրը...

—Այն աւազակը, որ այնքան չարչարած է իր կինը և աղջկանը դժբախտութեան պատճառ եղած է։

—Ա՛հ, Պարոն փորձ, միթէ չէ՞ք ուզեր խնամել զանի։ Հանգուցեալ կինը մեռած միջոցին ներած էր իր ամուսնոյն, աղջիկն խնդրելով որ ինք ալ ներէ հօրը։

—Իրաւունք ունիք, մայր Միշէլ. մարդկային յատկութիւններէն մէկն է ներումը. Ժաննի սենեակը կ'ելլեմ, և եթէ այդ անպիտանը մահուընէ չազատի, յանցանքը իմս չպիտի ըլլայ։

Նորատի ժամկոչարդուհին սենեակին մէջ Ճուլիօ կը հսկէր անկողնի մը վրայ։ Անկանոն կերպով կը շնչէր վիրաւորը։ Խօսքերու յորձանք մը կը պոռթկար բերնէն և ահաբեկում կը պատճառէր Ժաննի, որ չէր ուզեր այդ խօսքերուն իմաստը հասկնալ։

Վիրաւորը կը խօսէր իր գլխուն եկած արտակարգ փորձանքին վրայ, և յաճախ միեւնոյն անունը կը լսուէր իր բերնէն։

—Թէթ-տ'Էկլ, կը պոռար, կեցի՛ր որ քեզի հասկցնեմ։ Անզգամ քեզի... Զկըրցիր սպաննել զիս... Վրէժս պիտի լուծեմ։

Ցնորայ անսովոր լեզուանիութեամբ մը կը վերարտադրէր անհեթեթ խօսակիցներուն հետ։

—Աղջկանս համար ըրի այդ բանը, կ'աղաղակէր Ճուլիօ, բռունցքները ցոյց տալով... Կ'ուզէի որ հարուստ ու երջանիկ ըլլար գեղանի Ժանն... որովհետեւ ես ալ քիմիագէտ եմ... և այդ ադամանդները, անոնց շինութեան գաղտնիքը ինծի կը վերաբերի, իմս է... Թէթ-տ'Էկլ սպանութիւն գործեցիր, ձեռք անցընելու համար զայն, բայց Ճուլիօ քեզմէ աւելի խորամանկ բրթաւ... Ա՛հ, ա՛հ։

Սուր ծիծաղ մը կը բարձրանար վիրաւորին շրթունքներէն, որ ուժասպառ ինկաւ իր անկողնին վրայ։

Ժանն, ահաբեկած ու քրտինքով թաթխուած, վիրաւորեալներուն պառանցանքները մօտիկ կ'ընէր, մտովի հարցնելով թէ ի՛նչ աղմուկից անդունդի մէջ գլորած էր հայրը։

(Շարունակելի)